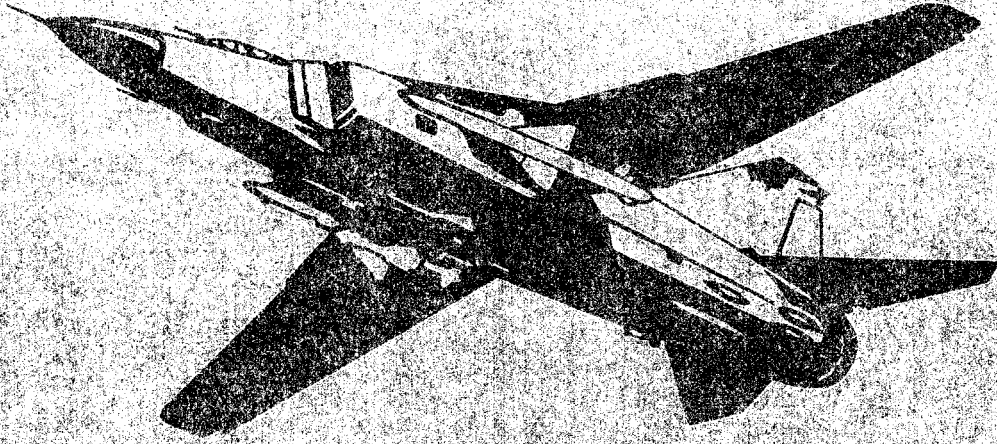

EXNR: 67

BIB. EX.

KONINKLIJKE LUCHTMACHT

INLICHTINGEN

SAMENVATTING

(ISAM)

7 / '80

Uitgegeven door de Luchtmachstaf - Afd. Inlichtingen en Veiligheid

MINISTERIE VAN DEFENSIE
LUCHTMACHTSTAF

Afd.: Inlichtingen en
Veiligheid.

Nr. : AIV/0964/ I-80

EX.NR.: 67

2509 LM 's-Gravenhage, 14 aug. 1980.
Prins Clauslaan 8
Tel. 81 43 21

Aan:
Zie verzendlijst.

INLICHTINGENSAMENVATTING

(ISAM 7/80)

Deze ISAM is een nationaal inlichtingendokument.
Behoudens voorafgaande toestemming van het Hoofd
van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van
de Luchtmachtstaf mag de inhoud niet

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. ten overstaan van buitenlanders in discussie
worden gebracht;
- c. worden gekopieërd.

VERZENDLIJST, behorende bij Inlichtingsamenvatting nr. 7/80
d.d. 14 augustus 1980.

<u>Aan:</u>	<u>Ex.nr.:</u>	
Chef Staf (Luchtmacht) van de Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1	*)
Chef Defensiestaf t.a.v. Hoofd SIDS	2	
C- CTL	3	
C- Vlb Soesterberg	4	
C- Vlb Leeuwarden	5	
C- 322 Squadron)	6	
C- 323 Squadron) d.t.v. C- Vlb Leeuwarden	7	
C- GPLV/Vlb Deelen	8	
C- 298 Squadron)	9	
C- 299 Squadron) d.t.v. C- GPLV/Vlb Deelen	10	
C- 300 Squadron)	11	
C- Vlb Volkel	12	
C- 311 Squadron)	13	
C- 312 Squadron) d.t.v. C- Vlb Volkel	14	
C- 306 Squadron)	15	
C- Vlb Eindhoven	16	
C- 314 Squadron d.t.v. C- Vlb Eindhoven	17	
C- Vlb Twenthe	18	
C- 313 Squadron)	19	
C- 315 Squadron) d.t.v. C- Vlb Twenthe	20	
C- Vlb Gilze-Rijen	21	
C- 316 Squadron d.t.v. C- Vlb Gilze-Rijen	22	
C- 12GGW	23 + 69	
C- 3GGW	24 + 70	
C- 5GGW	25 + 71	
C- CRC/MilATCC	26	
C- LVM Groep	27	
C- 1LK t.a.v. C- ASOC	28 + 29	
C- CLO	30 t.e.m. 32	
C- LIMOS	33	
C- LETS)	34	
C- KKLS)		
C- KLS tevens Vlb Ypenburg	35	
Directeur Luchtmacht Stafschool	36	
Lumat Washington	37	*)
Defat Oslo	38	*)
Defat Ottawa	39	*)
Defat Londen	40	*)
Lumat Bonn	41	*)
Defat Belgrado	42	*)
LaLumat Parijs	43	*)
Defat Warschau	44	*)
Defat Ankara	45	*)
Defat Damascus	46	*)

<u>I.a.a.:</u>	<u>Ex.nr.:</u>
Voorzitter van het Comité Verenigde Inlichtingen- diensten Nederland	48
Hoofd MARID	49
Hoofd LAMID	50 + 51
Hoofd IDB d.t.v.Lu-Liaison Officier	52
DPKLu	53
DMKLu	54
DEBKLu - SCFin/PSCFin - SCAut - SCOrg	55
HPMV Brussel	56
NMR Neth. SHAPE t.a.v. Maj. [REDACTED]	57
NMR Neth. AFCENT t.a.v. Maj. [REDACTED]	58
NAK 2ATAF t.a.v. Lt-Kol. [REDACTED]	59
Neth. Support Unit AAFCE t.a.v. Lt-Kol. [REDACTED]	60
C- 1LVG	61
 <u>Intern aan:</u>	
BDL - PCLS - SCO - SCPL	62
H- AOD)	
H- ALBV) ter circulatie	63 *)
H- AV)	
H- AOB	64
H- APL	65
H- Sectie Contra-Inlichtingen	66
AIV/Inl Bibliotheek	67
Reserve exemplaren	47 + 68

*) ter info, daarna retour aan het Hoofd van de
Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van de
Luchtmachtstaf.

I-N-H-O-U-D-S-O-P-G-A-V-E

	<u>Blz.:</u>
<u>HOOFDSTUK I - CURRENT INTELLIGENCE</u>	I.1
<u>Vlieg- en oefenactiviteiten in de "forward area"</u>	I.1
Algemeen	I.1
Oefeningen in de periode 1 t.e.m. 17 juli	I.1
Oefeningen in de periode 18 t.e.m. 31 juli	I.3
Commandostafoefening "ZYKLON 80"	I.4
Belangrijke meerdaagse verplaatsingen van lsk eenheden in de "forward area"	I.4
<u>SLAGORDE MUTATIES / VliegTUIGEN</u>	I.5
Nieuwe vliegtuigen naar Sowjet vliegvelden in de "forward area"	I.5
<u>SLAGORDE MUTATIES / GELEIDE WAPENS</u>	I.7
Vervanging S-60 57 mm lua door SA-6 g/1 GW systeem bij NVA/lask	I.7
<u>SLAGORDE MUTATIES / ELECTRONIC ORDER OF BATTLE</u>	I.7
BACK TRAP opstelling in Polen	I.7
<u>INFRASTRUCTUUR</u>	I.8
Status vliegveld HOLZDORF (33U UT 7385 3698)	I.8
<u>OFFENSIEVE LSK/TRAINING/OEFENING/TAKTIEK/TOEPASSING</u>	I.8
"Secondary rôle" training bij regimenten van het 16 ^e TLL	I.8
"Remotely Piloted Vehicles (RPVs) in forward area"	I.9
Aanvalsvluchten door jaboeeenheden en HIND gevechtshelicopters	I.10

	Blz.
<u>LUCHTVERDEDIGING/NIEUWE WAPENSYSTEMEN</u>	I. 10
Nieuwe SUKHOI jager	I. 10
SA-8 acquisitieradar vertoont een hogere omwentelsnelheid	I. 11
<u>LSK ALGEMEEN</u>	I. 12
Aktiviteiten door eenheden van de Sowjet marine lsk	I. 12
<u>GRONDSTRIJDKRACHTEN</u>	I. 12
Sowjet LL-eenheden in de DDR waargenomen	I. 12
<u>MILITAIR ALGEMEEN</u>	I. 13
SCALEBOARD mogelijk in Lybië	I. 13
<u>HOOFDSTUK II - WP LUCHTOPERATIES IN HET GEBIED VAN</u> <u>1 LK</u>	II. 1/II. 10
<u>HOOFDSTUK III - VliegVelden en Faciliteiten in</u> <u>Bulgarije</u>	III. 1/III. 3 + 1 Bijl. (3 b) ()
<u>HOOFDSTUK IV - ANTI-MILITARISME</u>	IV. 1/IV. 8
<u>HOOFDSTUK V - DE BEWEGING DER AUTONOMEN</u>	V. 1/V. 5
<u>HOOFDSTUK VI - VIJF EN DERTIG JAAR BVD</u>	VI. 1/VI. 8

[REDACTED]

HOOFDSTUK I - CURRENT INTELLIGENCE

VLIEG- EN OEFENAKTIVITEITEN IN DE "FORWARD AREA"

- [REDACTED]
1. Algemeen. De Sowjet- en nationale lsk in de "forward area" hebben over het algemeen in de afgelopen maand intensieve vlieg- en oefenactiviteiten ontplooid. Alhoewel een groot aantal van deze activiteiten routinematig van aard was, werden met name in de eerste helft van de maand juli veel samengestelde oefeningen gehouden, die evenwel qua aard, omvang en tijdsduur van elkaar verschilden. Nagenoeg alle eenheden van het 16e TLL zijn wel één of meerdere dagen betrokken geweest bij routine oefeningen, zoals lucht/grond aanvallen, onderscheppingen, doelvluchten, verplaatsingen, schietoefeningen met lucht/lucht raketten en "secondary-rôle" training. Een meer specifieke oefening betrof het mogelijke afvuren van een zgn. "AS-10 laser-guided" raket, alsmede het gesimuleerd afwerpen van nucleaire bewapening door twee jabow eenheden van het 16^e TLL. Van belang waren gedurende deze verslagperiode de GSVG-oefening van 10-16 juli, de g/l GW activiteiten in het oefengebied LIEBEROSE, het grote aantal oefenvluchten in het kader van de opgedragen neventaak, alsmede de NVA commandostaf oefening "Zyklon 80" die van 7-11 juli duurde, doch nagenoeg geen NVA/lsk deelname kende.
2. Oefeningen in de periode 1 t.e.m. 17 juli. De vliegactiviteiten waren vooral van 1 tot 4 juli zeer intensief. Zij stonden reeds in het teken van een grote, in de pers officieel aangekondigde GSVG-oefening in de DDR. Alhoewel de voorbereidingen op deze oefening een grote lsk- deelname deden verwachten, bleek deze achteraf beperkt te zijn.
3. Deze omvangrijke 2 partijen-oefening van de Sowjet strijdkrachten in de DDR speelde zich af op een aantal bekende oefenterreinen en verliep gedurende de periode 10 t.e.m. 16 juli vanuit het Zuid-Oosten van de DDR (o.a. omgeving JUETERBOG) naar het Noord-Westen (LETZLINGERHEIDE). In verband met de inzet van luchtsrijdkrachten ter ondersteuning van de grondstrijdkrachten was een zgn. "Close Air Support" organisatie opgebouwd.

Deelnemende eenheden

[REDACTED]

Deelnemende eenheden van het 16^e TLL (o.a. gevechtshelirgtn. STENDAL en MAHLWINKEL, jaborrgt. FINSTERWALDE, jagerrgt. ZERBST alsmede verkenningsrgtn. WELZOW en WERNEUCHEN) hebben bij deze oefening vnl. missies uitgevoerd boven het oefengebied LIEBEROSE, waarbij ieder vnl. haar primair toebedeelde taak uitvoerde.

4. Op 14 juli werden de voornaamste oefenactiviteiten in het kader van de GSVG oefening waargenomen in de oefengebieden nabij JUETERBOG en ELBE-NOORD. Naast een kleine luchtlanding, uitgevoerd met 4 CURLs en 4 CUBS was een grondsteunmissie opvallend, waarbij jaborws van FINSTERWALDE een lucht/grond aanval uitvoerden, terwijl te zelfder tijd gevechtshelicopters vanuit tegengestelde richting eveneens een ondersteuningsaktie uitvoerden.

5. Een AN-26 CURL, afkomstig van SPERENBERG, heeft gedurende deze oefening missies gevlogen die vermoedelijke een ondersteunende commandotaak tot doel hadden. Daarnaast vloog een IL-18 COOT, eveneens van SPERENBERG, regelmatig verkenningsmissies boven het gevechtsveld. Wederom werden SA-8 g/l GW eenheden t.b.v. de luchtverdediging waargenomen bij het onder tactische omstandigheden oversteken van een rivier door de GSVG landstrijdkrachten.

6. Aansluitend op bovengenoemde oefening werden op 16 en 17 juli vliegactiviteiten ontplooid door de 16^e TLL lsk/lvd eenheden. Hierbij werden missies uitgevoerd die toegespitst waren op het in een beperkt tijdsbestek, in volledige samenwerking en in gecombineerd verband uitvoeren van lucht/grond aanvallen.

Commentaar : Deze oefening toonde nogmaals aan dat bij de operationele taakuitvoering van de Sowjet lsk steeds meer nadruk komt te liggen op het binnen een korte spanne tijds uitvoeren van gecombineerde missies waarbij iedere eenheid haar eigen taak binnen het grote verband vervult. Opvallend is eveneens het steeds frequenter deelnemen aan oefeningen van een zgn. "vliegende commandopost".

Hierbij is het

Hierbij is het waarschijnlijk eerder opzet om deze eenheid een soort intermediaire functie te laten vervullen tussen grondtroepen en luchtmacht.

7. Oefeningen in de periode 18 t.e.m. 31 juli. Een aantal, qua omvang, aard en doelstelling, van elkaar verschillende oefeningen werd in deze periode in de "forward area" gehouden. Deze oefeningen waaraan, mede door de wisselvallige weersomstandigheden, overigens slechts een beperkt aantal eenheden van de WP lsk heeft deelgenomen, vormden desondanks de aanleiding voor het overgrote deel van de tactische vliegbewegingen. Overige vliegactiviteiten waren routinematig van aard, beperkt van omvang en normaal voor deze tijd van het jaar. Opvallend veel eenheden in de DDR waren betrokken bij zgn. "secondary rôle" vluchten.

8. Op 20 juli werd wederom (eerder op 17 juli) een luchtverdedigings-oefening gehouden boven Noord-Polen, waarbij verkenningsvliegtuigen (BREWERS en FOXBATS) van WERNEUCHEN (16^e TLL) missies vlogen als "doelvliegtuig" voor jagereenheden van de Poolse lsk alswel het 4^e TLL. Oefeningen met g/l GW eenheden die 17 juli waren begonnen, werden op 18 juli in Tsjechoslowakije en de DDR voortgezet. Tevens werden de reeds enige weken durende SAM activiteiten in het LIEBEROSE oefengebied nog steeds voortgezet. Hierbij waren vnl. SA-4 eenheden betrokken. De min of meer op zichzelf staande oefeningen met deelname van g/l GW eenheden (SA-2, SA-3, SA-4, SA-6 en SA-8) hebben deze hele maand plaats gevonden in het LIEBEROSE oefengebied en werden eind juli beëindigd. Bij deze activiteiten waren vnl. eenheden van de NVA/lsk betrokken en zeer regelmatig FITTERS van het jabowrgt. BRAND alsmede BREWERS van het regiment WELZOW.

Commentaar: In de tweede helft van de maand lag het accent op kleinere en meer specifiek gerichte oefeningen. Veel vliegbewegingen stonden in het teken van de "secondary rôle" training. De g/l GW activiteiten in het LIEBEROSE oefengebied zijn andere jaren eveneens in een zelfde omvang gedurende een paar maanden waargenomen. De oefenvluchten en de daarmee samenhangende SAM activiteiten werden regelmatig ingepast in andere

oefeningen, zoals

oefeningen, zoals de eerder vermelde GSVG oefening.

In totaal hebben de activiteiten in het LIEBEROSE oefengebied meer dan 2 maanden aaneengesloten plaatsgevonden.

(zie tvs ISAM 3/80 hfdst. I-10 pt. 20)

9. Commandostafoefening "ZYKLON 80". Deze oefening werd van 7-11 juli in het Noorden van de DDR gehouden. In tegenstelling tot enkele voorgaande jaren was er ditmaal sprake van een uiterst beperkte deelname van NVA luchtmacht. Incidenteel werden helikopters ingezet, terwijl de activiteiten van andere NVA/lsk eenheden in het geheel niet werden waargenomen. De commandostafoefening "ZYKLON", wordt sinds 1973 bij de Oostduitse strijdkrachten gehouden en heeft derhalve een routinematig karakter.

10. Belangrijke meerdaagse verplaatsingen van lsk eenheden in de "forward area". Gedurende de diverse oefeningen hebben zich zeer veel kortstondige verplaatsingen voorgedaan. Met name was dit het geval in Polen, waarbij de Poolse nationale lsk veelvuldig betrokken waren. In de periode 1 t.e.m. 8 juli waren er ook opvallend veel verplaatsingen van vliegende eenheden behorende tot het 16^e TLL. In een aantal gevallen betrof het hier de verplaatsing van volledige regimenten. De reeds eerder uitgevoerde verplaatsingen i.v.m. conversie (o.a. jagerrgt. NEURUPPIN) en/of renovatie werkzaamheden (o.a. jagerrgt. WITTSTOCK) mede in beschouwing genomen, ontstond er in deze specifieke periode bij het 16^e TLL in de DDR een nagenoeg algehele herverdeling van de vliegende eenheden.

11. Een aantal overlandvluchten dat nog werd waargenomen, stond veelal in verband met verplaatsingen in het kader van de zgn. "advanced weapon training" (jagerrgt. FALKENBERG 27/6 t.e.m. 4/7; KOETHEN 11/7 t.e.m. 18/7 en het verkenningsrgt. ALLSTEDT 30/6 t.e.m. 2/7), naar de Sowjet Unie. Tevens werden vluchten waargenomen, die in verband stonden met zgn. "life missile training" boven de PEENEMUENDE RANGE. Het betrof hier o.a. het overvliegen van FLOGGERS, behorende tot het jagerrgt. SARMELIEK (Hongaarse lsk) naar FINOW (16^e TLL) en de verplaatsing van FISHBEDs, behorende tot het jagerrgt. BUDAPEST'TOEKOEL (Hongaarse lsk) naar PARCHIM (16^e TLL). Beide verplaatsingen vonden plaats in de periode 15 t.e.m. 18 juli.

12. Ook in deze

12. Ook in deze verslagperiode werden wederom toeleverings vluchten vanuit de Sowjet Unie naar Sowjet vliegvelden in de "forward area" uitgevoerd. In samenhang hiermede vonden retourvluchten plaats met uitgefaseerde FISHBEDs. Bij al dit soort vluchten waren de 16^e TLL regimenten JUETERBOG, DAMGARTEN, TEMPLIN/NEURUPPIN en het 4^e TLL regiment STARGARD betrokken. Bij het 16^e TLL waren van wezenlijk belang, de terugkeer naar hun respectievelijke thuisbases van het jagerrgt. MERSEBURG (15/7) en het jabowrgt. NEURUPPIN (31/7 en 1/8). Bij het 4^e TLL was de verplaatsing van FLOGGERS vanuit de Sowjet Unie, behorende tot de jagerdiv. SHCHJCHIN (MD Wit-Rusland) naar KOLOBRZEG opvallend. De eenheid verbleef gedurende een dag (29 juli) op dit Sowjet veld in Polen. Opmerkelijk was de afgelopen maand tóch al het grote aantal zgn. "deployment exercises" naar KOLOBRZEG, uitgevoerd door andere 4^e TLL eenheden zoals de jabowrgtn. OSLA en SZPROTAWA.

13. Bij de veelal kortstondige verplaatsings oefeningen in de "forward area" werden wederom regelmatig verspreidings vliegvelden geactiveerd. Het betrof hierbij o.a. de vliegvelden GARZ, PRESCHEN Highway Strip en COCHSTEDT in de DDR alsmede BORSK in Polen en MALACKY in Tsjechoslowkaije.

SLAGORDE MUTATIES / VLIEGTUIGEN

GEHEIM

B-2

14. Nieuwe vliegtuigen naar Sowjet vliegvelden in de "forward area". Nadat het jagerrgt. JUETERBOG (16^e TLL) inmiddels volledig is toegerust met FLOGGERS-G/C werd een daadwerkelijk begin gemaakt met de toelevering aan het jabowrgt. NEURUPPIN, dat sedert begin mei op TEMPLIN is gestationeerd. Alhoewel reeds eerder enkele FITTERS C of D aan TEMPLIN, waarschijnlijk ten behoeve van NEURUPPIN, waren afgeleverd, vond eind juli een toelevering van ± 15 toestellen plaats.

15. Mede gezien het feit dat vliegers van het jabowrgt. NEURUPPIN sinds 16 juli frequent werden waargenomen bij vluchten met 3^e generatie FITTERS en op 23 juli actief waren boven de schietrange, mag worden aangenomen dat inmiddels een beperkt aantal vliegers operationeel is op het nieuwe toestel. Mogelijk betreft het hier zelfs een volledig

squadron van het

squadron van het jabowrgt., aangezien bij de terugkeer naar de thuisbasis op 31 juli en 1 augustus ongeveer 17 FITTERS en 25 FISHBEDS/MONGOLS werden waargenomen.

16. Nadat in mei van dit jaar een gemodificeerde versie van de FLOGGER (recentelijk FLOGGER-J genoemd) op het 16^e TLL vliegveld FINSTERWALDE werd waargenomen, zijn er momenteel indicaties dat een dergelijke FLOGGER versie mogelijk ook op het 4^e TLL vliegveld OSLA zal worden gestationeerd. Nadere informatie dient echter hierin duidelijkheid te verschaffen, Hetzelfde geldt voor een eventuele modificatie van het FITTER bestand van het jabowrgt TEMPLIN. Gezien het feit dat de conversie van het jabowrgt NEURUPPIN op TEMPLIN heeft plaatsgevonden, is het tot op heden nog steeds onduidelijk of het jabowrgt. TEMPLIN mogelijk te zelfder tijd met een gemodificeerde FITTER versie is uitgerust. Regelmatige verblijven van TEMPLIN vliegers op ALLSTEDT in de maand juni, alsmede de VTA vluchten naar ALLSTEDT en TEMPLIN, gekoppeld aan het uitvoeren van vluchten met FITTERS-H/G door TEMPLIN vliegers deed veronderstellen dat ook het jabowrgt. TEMPLIN gemoderniseerd zal worden. Een onlangs verkregen indicatie, dat op TEMPLIN FITTERS zouden zijn gestationeerd, waaraan avionics werden waargenomen die eerder bij de FITTER-H zijn geconstateerd heeft deze veronderstelling versterkt.

17. Recentelijk verkregen (summiere) informatie zou erop kunnen wijzen dat bij de NVA/WING DREWITZ een conversie naar een FLOGGER versie op handen zou zijn bij de jagereenheid van deze wing. Zoals bekend beschikt de jaboweenheid sinds kort over de FLOGGER-F/C (± 20 toestellen) en zijn er geen indicaties die erop wijzen dat dit aantal binnen korte tijd nog zal worden uitgebreid, zodat de conversie van de jaboweenheid mogelijk voltooid is.

Commentaar: Het jabowrgt. NEURUPPIN zal naar verwachting op de thuisbasis verder gaan met het uitfaseren van de oude FISHBEDS en het converteren naar de FITTER C of D. Onbekend is of deze toestellen mogelijk de eventueel uitgefaseerde FITTERS van TEMPLIN zijn dan wel dat het totaal nieuwe toestellen

betreft. De informatie

betreft. De informatie m.b.t. het 4^e TLL jabowrgt. OSLA is nog te prematuur om aan de momenteel bekende gegevens een harde conclusie te verbinden maar het ligt in de lijn der verwachting dat OSLA met dezelfde toestellen als FINSTERWALDE zal worden uitgerust. Een introductie van een FLOGGER versie bij de jagereenheid van de NVA/WING DREWITZ zou betekenen dat de NVA na het squadron op PEENEMUENDE over een tweede squadron FLOGGER luchtverdedigingsjagers de beschikking krijgt. De terugkeer naar de resp. thuisbases van de regimenten MERSEBURG (15 juli) en NEURUPPIN (31 juli/ 1 augustus) houdt in dat alleen het 16^e TLL vliegveld WITTSTOCK nog steeds ontruimd is. Het weer in operationeel gebruik nemen van dit veld kan echter elk moment plaatsvinden.

SLAGORDE MUTATIES / GELEIDE WAPENS

18. Vervanging S-60 57 mm lua door SA-6 g/l GW systeem bij NVA/lask

Er zijn aanwijzingen, dat de vervanging van het S-60 57 mm lua systeem bij de NVA grondstrijdkrachten onlangs werd voortgezet. De 7e tank divisie van de NVA zou mogelijk met het SA-6 g/l GW systeem zijn uitgerust.

Commentaar: Mocht er inderdaad sprake zijn van een vervanging van het S-60 Lua-systeem bij de NVA strijdkrachten (7e tank div.) dan zou dit inhouden, dat nog slechts één Oostduitse divisie verstoken is van een modern g/l GW systeem voor haar luchtverdediging. In totaliteit zouden er dan van de 25 Sowjet en Oostduitse tank-/mech divisies in de DDR 24 met een geavanceerd g/l GW systeem zijn uitgerust, te weten 17 divisies met SA-6 en 7 met SA-8.

GEHEIM

B-2

SLAGORDE MUTATIES / ELECTRONIC ORDER OF BATTLE

19. BACK TRAP opstelling in Polen. Zoals reeds eerder (ISAM 3-80 hoofdst. I.8) werd bericht werden twee BACK TRAP en 2 ODD PAIR radars op de lange afstand "Early Warning / GCI" radaropstelling POZNAN-BABKI waargenomen. Inmiddels zijn er waarnemingen gedaan die erop wijzen dat de radarstelling operationeel kan functioneren.

INFRASTRUCTUUR

INFRASTRUCTUUR

20. Status vliegveld HOLZDORF (33U UT 7395 3698). Ter aanvulling op het gestelde in ISAM 4/80 hfdst. I.7 pt. 24 kan worden opgemerkt dat onlangs het eerste operationele gebruik van dit vliegveld werd vastgesteld. FISHBEDs, afkomstig van de 1^e NVA/lsk jagerwing COTTBUS, verbleven kortstondig op HOLZDORF en voerden er starts en landingen uit.

Commentaar: Voor deze activiteiten blijft het gestelde in bovengenoemd ISAM hoofdstuk onverminderd van kracht.

OFFENSIEVE LSK / TRAINING / OEFENING / TAKTIEK / TOEPASSING

21. "Secondary rôle" training bij regimenten van het 16^e TLL

In de afgelopen maand werden zeer veel operationele missies waargenomen in het kader van de zgn. "Secondary - rôle" training. Het betrof hier vnl. vluchten uitgevoerd door het jagerrgt. FINOW alsmede de jabowrgtn. GROSSENHAIN en BRAND en het verkenningsrgt. ALLSTEDT. Met name het grote aantal oefenvluchten naar ranges (BELGERN) door eenheden van het verkenningsrgt. ALLSTEDT was opvallend. Op vier dagen in juli werden tientallen range sorties uitgevoerd met FISHBEDs-H en FITTERs-H van ALLSTEDT. Juist het regiment van ALLSTEDT was reeds enige maanden niet meer waargenomen tijdens dit soort vluchten.

Commentaar: Eerdere activiteiten van verkenningsrgtn., gestationeerd op vliegvelden in de "forward area", aangevuld met bovengenoemde waarnemingen, bevestigen het feit, dat mn. de Sowjets blijven proberen om bemanningen van verkenningstoestellen enigszins "current" te houden op een neventaak. Dat het verkenningsrgt. ALLSTEDT lange tijd bij dit soort vluchten niet werd waargenomen en nu binnen een relatief korte tijd een groot aantal "range sorties" heeft uitgevoerd, komt waarschijnlijk doordat de onlangs (deels) doorgevoerde conversie van FISHBED-H naar FITTER-H volledig is voltooid. (zie i.v.m. dit onderwerp tvs. ISAM 5-80 hoofdst. I.14 pt. 22)

22. "Remotedly Piloted

22. "Remotedly Piloted Vehicles (RPVs) in "forward area"

Op 21 en 22 juli werden nabij de GADOW-ROSSOW range activiteiten waargenomen die duidelijk verband hielden met het operationeel uittesten van een "Remotedly Piloted Vehicle". Tijdens de vluchten op deze twee dagen waren hierbij naast enkele heli's ook jagers en een CURL (AN-26) betrokken. Uit waarnemingen bleek dat de RPV's gedurende ongeveer 10 minuten op lage hoogte (\pm 300m) en met grote snelheid (\pm 900 km/uur) een vluchtroute afvlogen, die globaal uitgezet was tussen HERZSPRUNG (hier is een autobahnstrip gelegen) en de GADOW-ROSSOW range, beide gelegen in het oefengebied WITTSTOCK (ten Noord-Westen van Berlijn). Blijkbaar werden de RPV's vanaf platforms nabij HERZSPRUNG gelanceerd, waarna vervolgens op de range werd geland. Een gevechtsvliegtuig (op 21 juli een FITTER en 22 juli een MONGOL) begeleidde het RPV waarbij tijdens de vlucht de CURL, die op een hoogte van \pm 6 km in een pattern rondvlog, vermoedelijk als verbindingstation met een grondcomponent functioneerde.

23. Tijdens beide dagen waren de weersomstandigheden zodanig dat er gemiddeld een wolkenbasis was op 300-400 meter en een zicht variërend van 4-8 km. De proefnemingen werden steeds voorafgegaan door een "weather check" uitgevoerd door een vliegtuig behorende tot het jaborgt. NEURUPPIN. De aanwezige helicopters hadden slechts een taak bij het begin en einde van de twee dagen waarop geoefend werd, zodat deze toestellen waarschijnlijk werden gebruikt voor aan- en afvoer van personeel en materieel. Het operationele element bestond tijdens deze proefnemingen uit de RPV's, meerdere grondcomponenten, een eenheid aan boord van de CURL, en elke dag een gevechtsvliegtuig om het RPV van nabij tijdens de vlucht te volgen.

Commentaar: Alhoewel reeds eerder (in 1979) sprake is geweest van de aanwezigheid van ADV-1 RPV's bij de GSVG zijn deze testen de eerste concrete aanwijzingen voor de daadwerkelijke beschikbaarheid van dergelijke systemen in de "forward area". De waargenomen activiteiten met de "Remotedly Piloted Vehicles" duiden erop dat de Sowjets deze onbemande vliegtuigjes mogelijk reeds operationeel boven het gevechtsveld (in o.a.

een verkenningsrol)

een verkenningsrol) kunnen inzetten, waardoor de mogelijkheden voor het verkrijgen van inlichtingen gegevens t.b.v. de commandanten in de voorste lijn zijn toegenomen.

24. Aanvalsvluchten door jaboweenheden en HIND gevechtshelicopters.

In de afgelopen weken zijn tijdens enkele oefeningen meerdere malen tactische vliegbewegingen waargenomen van FLOGGERS-D (en D-mod) en HIND gevechtshelicopters, die aantoonen dat:

- a. De Sowjets zeer veel waarde hechten aan een gecoördineerd optreden van jabows en gevechtshelicopters;
- b. het tactische optreden van jabow- en heli elementen wordt geperfectioneerd, waarbij steeds vaker getracht wordt onder marginale weersomstandigheden lucht/grond aanvallen uit te voeren;
- c. bij de gecoördineerde operatiën ook geprobeerd werd om gevechtshelicopters en jabows tegelijkertijd uit tegenovergestelde richtingen aanvallen te laten uitvoeren.

Commentaar: Nogmaals werd met deze tactische vliegoperatiën aangetoond, dat de Sowjets gevechtsheli's gecoördineerd in de voorste lijn als ondersteuning van de grondstrijdkrachten zullen inzetten met jabows (vnl. type FLOGGER-D) om een zo groot mogelijke vuurkracht te krijgen binnen een klein gebied, waarbij tevens een accent zal worden gelegd op het verrassingselement. Opmerkelijk mag worden genoemd, het doorvoeren van de tactische vliegoperatiën onder duidelijk minder gunstige weersomstandigheden dan tot op heden het geval was bij soortgelijke oefeningen (zie tvs ISAM 5/80 Hfdst. I.11 pt. 19)

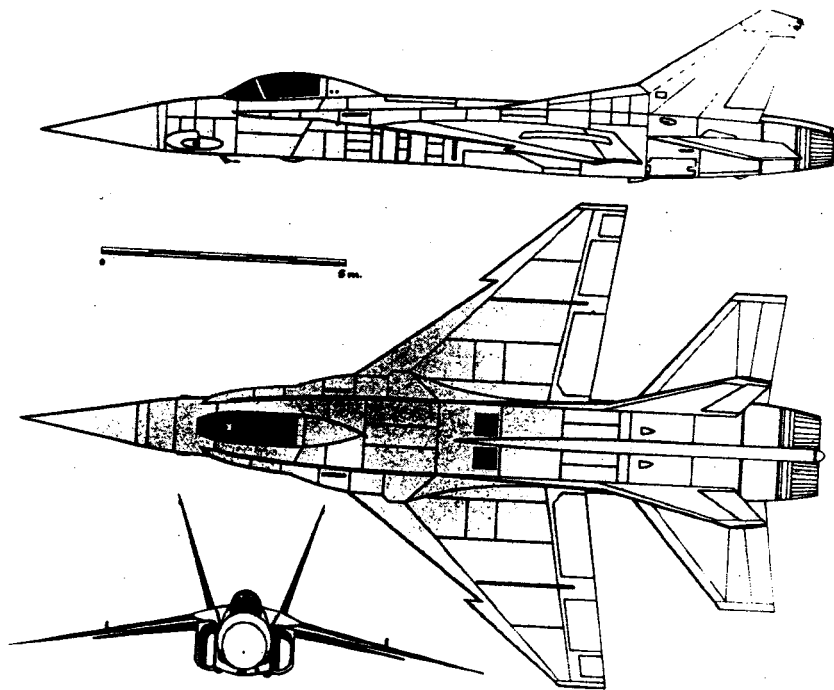
LUCHTVERDEDIGING / NIEUWE WAPENSYSTEMEN

25. Nieuwe SUKHOI jager. Een bij SUKHOI in ontwikkeling zijnde jager heeft naar alle waarschijnlijkheid inmiddels het stadium bereikt waarin wapentests worden

uitgevoerd. Dit

uitgevoerd. Dit vliegtuig, waarvan tot nu toe minstens vier prototypes zijn gebouwd, is een eenzitter met een verhoogde, goed uitzicht biedende cockpit, twee motoren en een dubbele staartvin. De nieuwe jager, waarvan wordt aangenomen dat deze met een look-down radar is uitgerust, zal mogelijk inzetbaar zijn voor zowel "air superiority" als "air intercept" taken. Naar verwachting zou het vliegtuig tegen 1984 door de Sowjet lsk in gebruik kunnen worden genomen.

Commentaar: Bovengenoemd vliegtuig is hoogstwaarschijnlijk hetzelfde als de in open bronnen met RAM-L aangeduide jager. Deze zou zijn afgeleid van de F-16 en F-18. Hieronder is een artist impression van de RAM-L opgenomen.

26. SA-8 acquisitieradar vertoont een hogere omwentelsnelheid. Uit recente waarnemingen is gebleken, dat de acquisitiecomponent van de bij het SA-8 systeem behorende LAND ROLL vuurleidingsradar met een snelheid van ongeveer 55 omwentelingen/minuut kan draaien. Tot op heden werd steeds een snelheid van ongeveer 33 omwentelingen/minuut waargenomen.

Commentaar: De verhoogde

Commentaar: De verhoogde rondzoeksnelheid betekent een verbeterde doel-
opsporingscapaciteit. De hoge PRF van de acquisitieradar
staat een verhoogde draaisnelheid toe, zonder dat het aantal
"hits per scan" en de daarmee samenhangende "blijf scan ratio"
te laag wordt.

LSK ALGEMEEN

27. Aktiviteiten door eenheden van de Sowjet marine lsk. Van 1 t.e.m. 8
juli hebben zich intensieve vliegactiviteiten voorgedaan in samenhang
met oefeningen van Sowjet Marine eenheden. Eind juni, begin juli lag het
accent van deze activiteiten vnl. boven het operatiegebied van de Sowjet
Noordelijke vloot. Hierbij werden vluchten waargenomen, uitgevoerd door
BEARs-D en BADGERs. Van 3-6 juli werd intensief gevlogen boven het zeege-
bied van de Oostzee, vnl als gevolg van o.a. een grote Sowjet amphibische
oefening die aldaar werd gehouden. Vliegoperaties werden hierbij uitgevoerd
door mibows van het type BADGER, BLINDER en BACKFIRE alsmede jabows en
luchtverdedigingsjagers van het type FITTER en FLOGGER. Diverse, aan
Marine operatiën gerelateerde taken (o.a. "ASW en ASM" operatiën) werden
veelvuldig waargenomen. Tevens werden op 3 juli veel missies gevlogen
(door o.a. BADGERs, BACKFIREs en FITTERs) ter ondersteuning van een
amphibische landing welke werd gevolgd door een luchtlandingsoperatie waar-
bij een aantal CANDIDs (IL-76) waren ingeschakeld. Deze oefening speelde
zich af ten noorden van Baltisk.

GRONDSTRIJDKRACHTEN

28. Sowjet LL-eenheden in de DDR waargenome. Door recente waar-
nemingen op een aantal locaties in de DDR (o.a. COTTBUS, ALTENGRABOW en
ALLSTEDT) is komen vast te staan dat zeer waarschijnlijk LL-eenheden
in de GSVG worden geïntroduceerd. Dit is o.m. gebleken uit waargenomen
uniformen, uitrusting en bepaalde bouwactiviteiten, tot nu toe altijd
gerelateerd aan de Sowjet reguliere luchtlandingseenheden. Het is niet uit-
gesloten dat bepaalde vluchten van transportvliegtuigen van de VTA naar
vliegvelden in de DDR (o.m. ALLSTEDT) in verband staan met bedoelde introduc-
tie.

Commentaar: Met

Commentaar: Met betrekking to deze zgn. "airborne" eenheden, mogelijk ter bataljonssterkte, kan worden opgemerkt dat deze eenheden aan elk der vijf Sowjet legers zouden kunnen worden toegevoegd. Zij zouden bijv. bij heli-assault operatiën beter kunnen functioneren dan gemechaniseerde infanterie eenheden. Opmerkelijk in dit verband was ook de inzet van "airborne troops" tijdens de GSVG oefening van 10-16 juli (zie tvs deze ISAM hfdst. I pt 2c)

MILITAIR ALGEMEEN

29. SCALEBOARD mogelijk in Lybië.

- a. Een incidentele bron heeft in het voorjaar 1980 14 zware transportvoertuigen waargenomen, waarop een projectiel/geleid wapen in een container was gemonteerd. Aan de hand van de beschrijvingen en MC 261/C moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid, dat het hier de aflevering betrof van SS-12 SCALEBOARD geleide projectielen.
- b. NATO SITCEN en SACEUR maakten reeds eind juni 1980 melding van een mogelijk verdrag tussen Lybië en de USSR waarin de leverantie van 36 SS-12's zou zijn overeengekomen. Volgens deze meldingen zou echter pas in dec 1980 een aanvang genomen worden met de daadwerkelijke leverantie van deze wapensystemen, die waarschijnlijk door de introductie van de SS-22 voor de Soviets overbodig zijn geworden.

Commentaar: De mogelijke aanwezigheid van SS-12/SCALEBOARDS in Noord-Afrika vormt een directe bedreiging voor landen als Egypte en zelfs Israel, terwijl bij optimale deployment ook Tunesië, Zuid-Italië en Griekenland bestreken zouden kunnen worden. Anderzijds dient te worden opgemerkt dat Lybië, gezien haar vliegtuigbestand (w.o. BLINDERS) toch al de mogelijkheid had om deze landen (eventueel met een nucleair inzetmiddel) te bedreigen.

HOOFDSTUK II - WP-LUCHTOPERATIES IN OPERATIEGEBIED

1(NL) LK M.B.T. (NL) LUA-OPERATIES NABIJ DE VRW

ALGEMEEN

1. Teneinde een overzicht te kunnen geven van mogelijke WP-luchtoperaties in het gebied van het 1e LK en in het bijzonder nabij de VRW, is in deze studie een serie artikelen, die allen min of meer betrekking op het onderwerp hebben, nader bewerkt.

DE WP (SOWJET) DOCTRINE

2. Algemeen. Het WP staat bekend om de voorkeur voor massa en voor concentratie van vuurkracht en "manoeuvre force". Alhoewel er variaties op deze doctrine bestaan, komen deze alleen dan tot uiting, als het voordeel van massa overduidelijk moet onderdoen voor de voordelen voortkomend uit andere tactieken. Massale luchtaanvallen vereisen een aanzienlijke coördinatie en naast andere noodzakelijkheden, nauwkeurige start- en rendez-vous tijden. Alhoewel de mogelijke moeilijkheden niet overdreven dienen te worden, is toch evident, dat elk obstakel en vooral één die onvoorspelbaar is, eenvoudiger, ad-hoc oplossingen zal vereisen. De initiële operaties zullen waarschijnlijk wel soepel verlopen, maar de daaropvolgende acties kunnen in belangrijke mate door zo'n onverwachte omstandigheid belemmerd worden. Omstandigheden die het uitvoeren van luchtoperaties in belangrijke mate kunnen beïnvloeden worden hierna behandeld.

3. Weersomstandigheden/duisternis. De weersomstandigheden spelen een belangrijke rol bij WP-luchtoperaties. De vastgestelde weerslimieten variëren per vlieger en vliegtuigtype. Ofschoon vredeslimieten ongetwijfeld zullen afwijken van de limieten, die in oorlogstijd gehanteerd zullen worden, kan gesteld worden, dat jachtbommenwerperoperaties uitgevoerd zullen worden tot minima van 2 km zicht en 300 m wolkenbasis. Helikopteroperaties zijn evenwel mogelijk tot minima van 1 km zicht en 100 m wolkenbasis en incidenteel nog lager. Hierbij dient wel opgemerkt te worden, dat operaties van gevechtsheli's immer ondersteund worden door "fixed-wing" jachtvliegtuigen, die voor een defensieve paraplu zorgen: géén "fighter top-cover": géén offensieve operaties; bijzondere uitzonderingen daargelaten, uiteraard. Tevens hebben de weersomstandigheden invloed op de grootte van de mogelijke formaties en de te gebruiken bewapening (grotere formaties uitsluitend bij zeer goede zichtomstandigheden). Over het algemeen kan gesteld worden, dat de WP offensieve lsk hoofdzakelijk bij daglicht zullen opereren. Bepaalde heli-operaties (beperkte schaal) zijn - onder goede weersomstandigheden - gedurende uren van duisternis echter wel mogelijk.

4. Terrein. Het terrein en in het bijzonder het onbekende, vijandelijke grondgebied heeft ook invloed op de offensieve operaties. Er mag verondersteld worden, dat, alhoewel de WP-jachtbommenwerpers zo laag mogelijk zullen trachten te penetreren, zij boven NAVO-grondgebied zelden beneden de 300 meter (AGL) zullen opereren. Deze aanname is mede gebaseerd op waarnemingen die tijdens grondsteun-oefeningen (over een lange periode) zijn gedaan. Grotere formaties vliegtuigen vereisen nl. goed uitzicht rondom en "contour-flying" is dan vrijwel uitgesloten. De helikopters, die met een veel geringere snelheid kunnen vliegen, zullen wel op "boomtop"-hoogte trachten te opereren.

5. Laagvliegobstakels. Met name hoogspanningskabels, fabrieksschoorstenen en van aanzienlijke tuidraden voorziene masten zullen "onbekende" vliegers dwingen uit voorzorg een veilige hoogte aan te houden.

WIJZE VAN OPTREDEN/ALGEMEEN

6. Verwacht mag worden, dat bij het eventueel uitbreken van de vijandelikheden de luchtoperaties ter direkte ondersteuning van de landstrijdkrachten een goed voorbereid en verregaand gecoördineerd karakter zullen dragen. De volgende facetten kunnen waarschijnlijk onderkend worden in mogelijke volgorde:

a. luchtverkenningsvluchten

- a. luchtverkenningsvluchten;
- b. creatie van "top-cover" door "air superiority fighters";
- c. aanvallen met "fixed-wing"-jabows;
- d. aanvallen met aanvals/gevechtsheli's (mogelijk wederom gevolgd door)
- e. verkenningsvluchten om informatie in te winnen over de resultaten van de luchtaanvallen.

LUCHTVERKENNINGSVLUCHTEN

7. Algemeen. In het operationele concept voor de inzet van taktische luchtverkenningsvliegtuigen wordt in de Sowjet-terminologie onderscheid gemaakt tussen taktische en operationele verkenningen. In het kader van dit artikel zal het accent gelegd worden op taktische verkenningen, die zijn gericht tegen doelen in de gevechtszone en het onmiddellijk daarachter gelegen gebied van de tegenstander tot een diepte van ongeveer 200 km. Daarentegen zijn de operationele verkenningen gericht tegen doelen in het achterwaarts gelegen gebied.

8. Taktische verkenningen. Deze kunnen worden uitgevoerd tegen puntdoelen, oppervlakte doelen of in de vorm van zg. "line-searches". Vliegtuigtypen, die voor dit soort operaties het meest geëigend en beschikbaar zijn, betreffen:

- a. YAK-28/BREWER-D (gemodificeerde lichte bommenwerper);
- b. MIG-21/FISHBED-H (verkenningvariant van FISHBED-jachtvliegtuig);
- c. SU-17/FITTER-H (verkenningvariant van FITTER-VG jachtbommenwerper).

9. De snelheid waarmee de verkenningsvluchten zullen worden uitgevoerd, varieert van 600 tot 800 km/u terwijl de vlieghoogte tussen de 300 en 1000 m zal bedragen. In het doelgebied bedraagt de gemiddelde hoogte gewoonlijk 600 m.

10. De taktische luchtverkenningen worden zoveel mogelijk vanaf de grond geleid en gecontroleerd, een fenomeen wat overigens ook bij de overige luchtoperaties naar voren komt. De vluchtleiding geschiedt in eerste instantie

door operatiecentra

door operatiecentra (uitgerust met radars) van de verkenningseenheden en in tweede instantie door vooruitgeschoven "air controllers" en/of FACs, die zich normaliter in het leger of divisievak bevinden van de eenheid/eenheden, die de verkenningen hebben opgedragen. Resultaten van de verkenningen worden, voor zover mogelijk, gedurende de vlucht merendeels elektronisch doorgegeven aan de staven en de FACs op de grond. Vastgesteld is, dat fotoresultaten in de regel 45-60 minuten na landing bij de aanvragers kunnen zijn.

11. Uit recente waarnemingen is komen vast te staan, dat de Sowjet lsk in de DDR momenteel proeven ondernemen met verkennings-"drones", die met dezelfde snelheid en hoogte als de bemande toestellen opereren. Zelfs een minimum hoogte van ca. 100 m kan hierbij niet uitgesloten worden.

"TOP-COVER" VLUCHTEN

12. Alvorens de offensieve gevechtsvliegtuigen boven het gevechtsveld zullen verschijnen, zal er een zg. paraplu gevormd worden door "air superiority" jachtvliegtuigen. De vluchten worden waarschijnlijk gevormd door 2 tot 12 toestellen, die een zg. "race-track" vliegen in "pairs" van 2 vliegtuigen op een gemiddelde hoogte van 6000 m. De geringste waargenomen hoogte bedraagt 1000 m. De toestellen hebben als taak, de aanvalsmacht tegen vijandelijke onderscheppingsjagers te beschermen. In hoeverre dit als een levensvatbare taktiek beschouwd dient te worden, zal niet in deze studie beoordeeld worden. Huidige NAVO-taktieken schijnen dergelijke operaties overbodig te maken. Voor de lua-eenheden in het gevechtsgebied kan dit echter mogelijk gebruikt worden als indicatie, dat een WP luchtoffensief binnen afzienbare tijd een aanvang zal gaan nemen. Verondersteld wordt, dat zodra de "top-cover"-eenheid in positie is, dit door de verantwoordelijke vliegende commandant aan de commandocentra wordt gemeld, waarop de offensieve lsk gelanceerd kunnen worden.

LUCHTAANVALLEN

13. Gezien de aard van de studie, zullen de mogelijke vormen van lucht-aanvallen beperkt worden tot:

- a. Close Air Support (CAS)- en
- b. Battlefield Air Interdiction (BAI)-operaties.

14. "CAS"-missies

14. "CAS"-missies. Het is komen vast te staan, dat CAS-missies uitsluitend toebedeeld worden aan jabowregimenten, uitgerust met zg. 3e generatie vliegtuigen (FLOGGER-D/J en FITTER-C/D) en bewapende helikopters (HIND en HIP) veelal ook een combinatie van beide. Het is bekend, dat e.e.a. gepaard gaat met een uitgebreide grondorganisatie die met de planning, leiding, coördinatie en controle op de uitvoering - tot in de kleinst mogelijke details - is belast. De uiteindelijke verantwoordelijkheid en leiding ligt in de meeste gevallen bij de "Forward Air Controller" (FAC).

15. De "Forward Air Controller" (FAC). De bemoeienis van de FAC gaat over het algemeen veel verder dan die van NAVO-FACs, o.a. m.b.t. de direkte invloed op het "vlieggebeuren" (vlieghoogten, snelheden, "pop-up" en afvuren bewapening), eveneens m.b.t. afstanden tussen de diverse formaties, brandstoflimieten etc. Soms heeft de FAC - vooral bij statische doelen - slechts een waarnemende functie. Bij de inzet van heli's opereert de FAC vanuit de beweging, waarbij het FAC-voertuig tevens als bakens een functie vervult.

16. Vluchtcontrole vindt plaats m.b.v. "low level" radars, opgesteld aan de rand van het oefengebied (FLAT FACE, THIN SKIN). De overname van aanvallende vliegtuigen vindt plaats op +90 km afstand. Overgave aan de FAC op ca. 30 km van het doel. D.m.v. straalverbindingen worden de vlieggegevens gemeld aan de betrokken staven. Bij statische doelen treedt wel eens geen FAC op, maar worden de functies hiervan eveneens vervuld door de vluchtcontrole. De vluchtcontrole coördineert tevens de gelijktijdige inzet van lvd jagers die voor "top-cover" zorgen.

17. De inzet van diverse navigatiehulpmiddelen is voorwaarde voor het goede verloop van de CAS-missies. De eerste navigatiehulpmiddelen bevinden zich op een afstand van 30 km van het doelgebied. Zij staan dusdanig opgesteld, dat het aanvliegen van de diverse eenheden gescheiden kan plaatsvinden. Tevens staan diverse hulpmiddelen tussenliggend opgesteld. Naast MW-zenders, wordt gebruik gemaakt van schijnwerpers en radarreflectors. Deze laatste worden ook gebruikt voor de doelmarkering. Zij bevinden zich op z'n dichtst 1 km van het doel. Ook de standplaats van de FAC en de lsk-staf zijn van bakens voorzien.

18. Inzet jabows

18. Inzet jabows/algemeen. De hoogte tijdens de aanvliegeroute bedraagt +300 m, zelden hoger, tot een maximum van 600 m. Formaties 4 of 8 vliegtuigen. Eén bepaald regiment (van het Sowjet 16e TLL in de DDR) vliegt regelmatig ook in formaties van 3. Op een afstand van 90 km wordt contact opgenomen met de vluchtcontrole en vervolgens wordt aangevlogen op een baken 30 km van het doelgebied. Na het overvliegen van dit baken volgt een koerswijziging en wordt aangevlogen op een volgend baken in het doelgebied. De verdere leiding is in handen van een FAC. In een formatie van ongeveer vier toestellen zal normaliter één toestel uitgerust zijn met een EOY-pod (onder de vleugel), teneinde de vijandelijke waarschuwings- en vuurleidingsradars te storen. Het frequentiebereik van deze storingsapparatuur bestrijkt waarschijnlijk vrijwel alle NAVO-radars (en verbindingsmiddelen(!)) nl.: ABC, E-F, HIJ-banden tot 11 GHz.

19. Voorbeelden van waargenomen aanvallen.

- a. Aanvliegen op 300 m, "pop-up" naar 1500 m, direkte aanval in duikvlucht van 30° ;
- b. horizontale aanval op 300-400 m; bij een gezamenlijke aanval met heli's wordt de vlieghoogte nooit lager dan 200 m;
- c. aanvliegen op 300 m, overvliegen doel, bocht van 180° , aanval in duikvlucht tot 150 m hoogte;
- d. aanvliegen op 300 m, "pop-up" boven standplaats FAC en aanval met koersverschil van 30° ;
- e. aanval met 2 x 3 vliegtuigen (o.a. FITTER-C), direkt naar het doel, 1e form. raketten, 2e form. bommen;
- f. aanvliegen in formaties van 4 FLOGGERS-D, vóór de aanval opsplitsen in twee, tussen-afstand 600 m, in het "pair" 15 m. "Pairs" vliegen schuin achter elkaar;
- g. aanvliegen van 4 formaties van 4 FLOGGERS-D, de twee 1e form. vallen aan met bommen, de beide andere met raketten;
- h. aanvliegen in formaties van 2 FLOGGERS-D, lancering van een AS-10 gw vanaf +10 km op een hoogte van ca. 2500 m.

20. Inzet van helikopters. Afhankelijk van de weersomstandigheden vliegen de heli's in formaties van 4 of 8 aan op een hoogte van 15-50 m met snelheden van 160 tot 250 km/u. Als navigatiehulpmiddelen dient een bakens op een afstand van 30 km van het doelgebied. Het bereiken van dit punt wordt gemeld aan de FAC. Als de "timing" overeenstemt (bijv. i.v.m. gelijktijdige inzet van jebows) volgt direkte leiding door de FAC naar het doel.

21. Formaties. Vnl wordt gevlogen in formaties van 8 en soms van 4. De volgende variaties zijn o.m. waargenomen:

- a. formatie van 8, valt over breed front aan en splitst zich hierna in twee formaties van 4;
- b. formatie van 8, splitst zich in twee van vier vóór de aanval;
- c. formatie van 4, gesloten front, ook tijdens aanval;
- d. formatie van 4, idem, maar splitst zich na eerste aanval in 2 x 2.

22. Afgezien van de direkte leiding door een FAC wordt voor de oriëntering van de helivliegers gebruik gemaakt van:

- a. rookmarkering van de FLOT;
- b. markering van de aanvliegkoers door de 1e helft m.b.v. rookpatronen;
- c. markering van de aanvliegroute m.b.v. bakens (alleen statische doeler).

23. Aanval. De volgende methoden worden onderscheiden:

- a. aanval na "pop-up";
- b. aanval vanuit horizontale vlucht.

24. "Pop-up". Aanval na "pop-up" vindt plaats bij de inzet van geleide en ongeleide raketten. Aanvliegen gebeurt op hoogten van 15-50 m bij snelheden van 160-250 km/u. "Pop-up" onder een stijgingshoek van 80° tot 50 m, zelden tot op 100 m hoogte. Verblijf op deze hoogte bij ongeleide raketten hoogstens

10 sec., bij geleide raketten ongeveer 20 sec. Formaties vliegen bij deze aanval achter of naast elkaar ("line astern" en "line abreast"). Bij deze laatste (4 of 8 heli's) wordt de "pop-up" gelijktijdig door alle heli's uitgevoerd. Het tijdstip waarop, kan door de FAC worden gegeven. Bij de eerste is de tijdsinterval tussen de heli's \pm 15 sec. De "pop-up" van de eerste heli wordt bepaald door de FAC.

25. Horizontale aanval. Formaties van 4 of 8, in "line abreast" met maximale snelheid op een hoogte van 15 - 30 m. De zijdelingse afstanden bedragen ongeveer 500 m. Deze afstand is vereist om de heli's manoeuvreerruimte te geven vij een aanval van lvd-middelen vanaf de grond. Werden bij de invoering van de HIND-E aanvankelijk ook nog horizontale aanvallen waargenomen, vanaf 15 - 30 m hoogte, thans wordt een aanvalstaktiek toegepast, waarbij letterlijk op boomtophoogte ("straight and level") wordt geopereerd, met een "weapon run" op \pm 4 m hoogte. Ook wordt hetzelfde doel aangevallen door een paar HINDs op convergerende koersen- eveneens op "treetop-level" - met zodanige timing dat het "weapons release point" gelijktijdig wordt bereikt. Bij een andere gelegenheid werd een dergelijke aanval tegelijk met een FLOGGER uitgevoerd.

26. Werkwijze bij het afzetten van troepen.

- a. de aanvliegroute is gemarkeerd door maximaal 4 bakens tot aan de landingsplaats;
- b. vlieghoogte bedraagt \pm 50 m;
- c. formatie grootte variëert van 6, 8 tot 12 heli's
- d. snelheden \pm 160 km/u;
- e. de landingsplaats wordt "direct" aangevlogen en zal zich maximaal 15 km achter de FLOT bevinden.
- f. de heli's blijven "zweven", dus landen niet;
- g. duur verblijf landingsplaats: 3 min.

h. bij het

h. bij het afzetten van materiaal wordt eerst de zware uitrusting uitgeladen, daarna de voertuigen. Motoren v.d heli's blijven draaien.

27. Gezamenlijke inzet van jabows en heli's. Steeds frequenter worden gezamenlijke CAS-missies van heli's en jabows waargenomen. Veelal volgen deze aanvallen tegen het einde van een oefening (als hoogtepunt). Formaties van 4 heli's en 4 jabows vallen aan onder strikte leiding van de FAC en volgens een precies tijdschema.

28. Aanvalskoers voor heli's en jabows gelijk. Heli's vallen zo laag mogelijk aan. Jabows met "pop-up" naar 1500 m, waarna duikvlucht tot op 400 m. Veelal worden hierbij twee FACs ingezet. Door "exacte timing" wordt bereikt dat de heli's het doelgebied eerder dan de jabows aanvallen. Heli's blijven immer beneden 100m (ook bij "pop-up") en jagers komen niet lager dan 200 m (bij duikvluchten).

29. Het zal duidelijk zijn dat de hierboven omschreven tactieken/ technieken bij het uitvoeren van CAS-missies alle werden gedemonstreerd tijdens oefeningen op voor de vliegers zeer bekende ranges en oefengebieden, m.b.v. een uitgebreide grondorganisatie en navigatiehulpmiddelen. Tevens zullen bij de uitvoering diverse vredesrestricties hun invloed hebben doen gelden. Niettemin kunnen bovenstaande gegevens een hulpmiddel vormen bij het beoordelen van de mogelijkheden en de wijze van inzet van heli's en jabows tijdens CAS-operaties door de Sowjet tactische Isk.

BATTLEFIELD AIR INTERDICTION (BAI)

30. Aangezien de BAI-missies onder een identiek strenge vlucht-leiding zullen worden uitgevoerd als CAS-missies, is er geen wezenlijk verschil aan te geven tussen aanvalstactieken van de diverse formaties jachtbommenwerpers tijdens BAI- of CAS-missies. Alleen de aard van de doelen geeft hier aan, of er sprake is van CAS of BAI. Terwijl er bij CAS merendeels sprake zal zijn van troepenconcentraties of mobiele luchtverdedigingsmiddelen nabij de VRW, zullen er bij BAI-missies meer statische doelen, zoals hoofdkwartieren, bruggen en verkeersknooppunten in aanmerking genomen worden.

31. Formaties, bewapening, vlieghoogten en snelheid wijken niet af van de gegevens verstrekt bij de CAS-operaties. Er kan evenwel gesteld worden, dat de BAI-missies vooral door "fixed wing" jachtvliegtuigen uitgevoerd zullen worden (groter bereik). Niettemin is het van belang te constateren dat, alhoewel de training van de aanvalsheli - rgt'n zich primair blijkt te concentreren op de antitank rol, het percentage van de aanvallen op andere gronddoelen met inbegrip van vaste posities een steeds belangrijker plaats inneemt. Het zal duidelijk zijn dat de HIND zeer zeker ook een dreiging vormt tegen NAVO radar sites, verbindingstations en statische SAM-opstellingen, althans voor zover deze binnen het bereik van de HIND liggen.

VLUCHTCONTROLE OF AIRSPACE MANAGEMENT

32. Uit het voorgaande zal ongetwijfeld duidelijk zijn geworden, dat de Sowjet (en dus ook WP)- doctrine v.w.b. offensieve lucht-operaties in grote mate afhankelijk is van de vluchtcontrole vanaf de grond. Vooral de gelijktijdige inzet van de vele verschillende wapensystemen, zowel vliegtuigen als SAM en AAA eenheden in de voorste legereenheden levert enorme problemen op. Zeer strakke en gedisciplineerde leiding is een belangrijk vereiste. Er zullen uitstekende verbindingen onderhouden moeten worden, om veilige "routing" van eigen vliegtuigen te garanderen. D.m.v. tijd-, zone- en hoogterestricties zullen mogelijkheden geschapen dienen te worden voor het enerzijds veilig heen en terug vliegen van eigen jachtbommenwerpers en helikopters en anderzijds het opsporen, identificeren en vernietigen van vijandelijke luchtstrijdkrachten. Het verschil in operationele parameters tussen gevechtshelikopters en "fixed-wing" jachtvliegtuigen is slechts één faktor waar terdege rekening mee gehouden dient te worden bij de planning en coördinatie van een mogelijk WP-luchtmacht offensief. Er moet echter aangenomen worden, dat e.e.a. reeds in vredestijd terdege en tot in de kleinst mogelijke details zal zijn voorbereid, hetgeen resulteert in zg. "pre-planned" missies, waarschijnlijk niet veel anders qua opzet dan de 2ATAF "pre-planned missies".

33. Concluderend kan worden gesteld, dat de WP luchtoperaties in een mogelijk gewapend conflict een vast en stelselmatig karakter zullen hebben. Dit houdt in, dat e.e.a. een vrij voorspelbaar patroon zal weergeven, dat slechts zeer moeizaam aan veranderende omstandigheden (bijv. zware verliezen door verkeerde evaluatie van NAVO luchtverdedigingsmiddelen), aan te passen zal blijken te zijn. Hierbij dient uiteraard niet uit het oog verloren te worden, dat het WP o.a. wat lsk betreft kwantitatief over een groot voordeel beschikt t.a.v. de NAVO-strijdkrachten en zich aldus een initiële miscalculatie beter dan de NAVO kan veroorloven.

HOOFDSTUK III - VliegvelDEN EN FACILITEITEN IN BULGARIJE

ALGEMEEN

1. De naoorlogse ontwikkeling in het aanleggen van nieuwe en verbeteren van bestaande vliegvelDEN in Bulgarije vond plaats onder supervisie van de Sowjet lsk en volgde de standaard WP-filosofie van "main operating bases" (MOBs), aangevuld met "dispersal operating bases" (DOBs). In 1968 werd begonnen met de bouw van betonnen "revetments" voor vliegtuigen, voertuigen en personeel; dit programma werd 8 jaar later, in 1976, afgerond. De bouw van "hardened aircraft shelters" of zg. "hangarettes" ving aan in 1971 en ging door tot eind 1977. Er is een groot aantal (+ 350) kleine vliegvelDEN dat o.m. gebruikt wordt voor chartervluchten, agrarische- en medische doeleinden. Deze veldjes, waarvan ruim één derde voorzien is van een verharde baan die qua lengte kan variëren van 300 tot 1000m, zijn in zoverre van belang dat ze geschikt zijn voor militaire helikopters en andere vliegtuigen die kunnen volstaan met een korte start/landingsbaan.

VliegvelDEN

2. In Bulgarije zijn plm. 390 vliegvelDEN in gebruik waarvan - naar wordt aangenomen - er 37 militaire betekenis hebben. Enkele gegevens over deze velden en hun ligging zijn opgenomen in de bijlage bij dit hoofdstuk.

3. Van de bedoelde belangrijke vliegvelDEN hebben er 29 een betonnen- cq asfaltbaan met een lengte van 2000m of meer. Ze kunnen als volgt worden onderverdeeld:

- a. 9 MOBs van de Bulgaarse Luchtmacht;
- b. 10 DOBs van de Bulgaarse Luchtmacht (incl. één zg. "highway strip");
- c. 3 opleidingsbases van de Bulgaarse Luchtmacht;

d. 7 burgerluchthavens,

- d. 7 burgerluchthavens, waarvan er 3 voldoen aan de eisen die de International Civil Aviation Organisation (ICAO) heeft vastgesteld voor internationale luchthavens;
- e. 8 velden met een "natuurlijke" baan:
 - (1) één helikopterbasis en 5 DOBs van de Bulgaarse Luchtmacht, alle met een startbaan van 2000m of meer;
 - (2) 2 velden worden gebruikt door de Bulgaarse Luchtmacht en de burgerluchtvaart voor de vliegeropleiding en hebben startbanen van resp. 1370 en 1800m.

NB: Er zijn geen Sowjet vliegbases in Bulgarije.

FACILITEITEN

- 4. De burgerluchthavens BURGAS, SOFIA/VRAZHDEBNA en VARNA/TOPOLI voldoen aan de ICAO-standaard. De startbaan van BURGAS wordt momenteel met 300m verlengd hoewel de huidige lengte van 2600m voldoende is voor de meeste burgervliegtuigen. De faciliteiten op de overige belangrijke burgervelden zijn toereikend voor het vliegverkeer dat er wordt afgehandeld.
- 5. Alle belangrijke militaire vliegbases zijn op een behoorlijk niveau gebracht, met moderne faciliteiten en brandstofopslag. Hoewel in veel gevallen vlak langs de vliegvelden een spoorlijn loopt, hebben maar enkele velden een aansluiting daarop. De meeste velden zijn bereikbaar via wegen die - hoewel doorgaans verhard - in het algemeen niet van goede kwaliteit zijn.
- 6. De opslag van brandstof varieert op de MOBs van 1800 tot 3600 ton terwijl op de DOBs maximaal 1600 ton in voorraad is. Alle 10 MOBs, m.u.v. PLOVDIV (heli's) en mogelijk CHESHNIGIROVO, hebben platforms die zijn aangesloten op het brandstof systeem, benevens een aantal bowsers. In 2 gevallen geschiedt de bevoorrading van brandstof per spoor; de andere velden worden over de weg bevoorrad. Mogelijk is de luchthaven BURGAS aangesloten op de pijpleiding van de olieraffinaderij in BURGAS.

7. Op de meeste

[REDACTED]

7. Op de meeste MOB's zijn passieve verdedigings maatregelen getroffen voor de bescherming van personeel, vliegtuigen en essentiële diensten; de meeste DOB's hebben vliegtuig "revetments". In totaal zijn 195 hangarretes gebouwd op 9 van de 10 MOB's (voor aantallen per basis vide bijlage). Uitgaande van één vliegtuig per hangarrette is ca. 73% van het operationele vliegtuigbestand van de Bulgaarse Luchtmacht op de grond beschermd. De méér dan adequate voorziening van revetments op bases van de Bulgaarse Luchtmacht biedt samen met de hangarretes bescherming aan meer vliegtuigen dan de Bulgaarse Luchtmacht thans bezit. Op het merendeel der vliegbases is de brandstofopslag beschermd d.m.v. ondergrondse opslag.

8. Over de opslag van kernwapens op vliegvelden is niets bekend.

LUCHTVERDEDIGING

9. Op alle MOB's m.u.v. GABROVNITSA, PLOVDIV en RAVNETS en op de opleidingsbasis SHTRUKLOVO staat luchtdoelartillerie voor puntverdediging. Op het vliegveld MUSACHEVO bevindt zich een SAM-site (SA-3).

CONCLUSIE

10. Vastgesteld kan worden dat de Bulgaarse vliegvelden in de meeste opzichten méér dan voldoen aan de bestaande behoefte van de Bulgaarse Luchtmacht. Aan de eisen v.w.b. het burgerluchtverkeer wordt ruimschoots voldaan middels de bestaande luchthavens en de eerdergenoemde charter-, agrarische- en medische vluchten kunnen eveneens terecht op de talrijke kleinere velden. Voor de komende jaren wordt slechts op beperkte schaal renovatie en nieuwbouwactiviteit verwacht om zowel v.w.b. de militaire- als de burgerluchtvaart aan de zich ontwikkelende operationele behoefte te kunnen blijven voldoen.

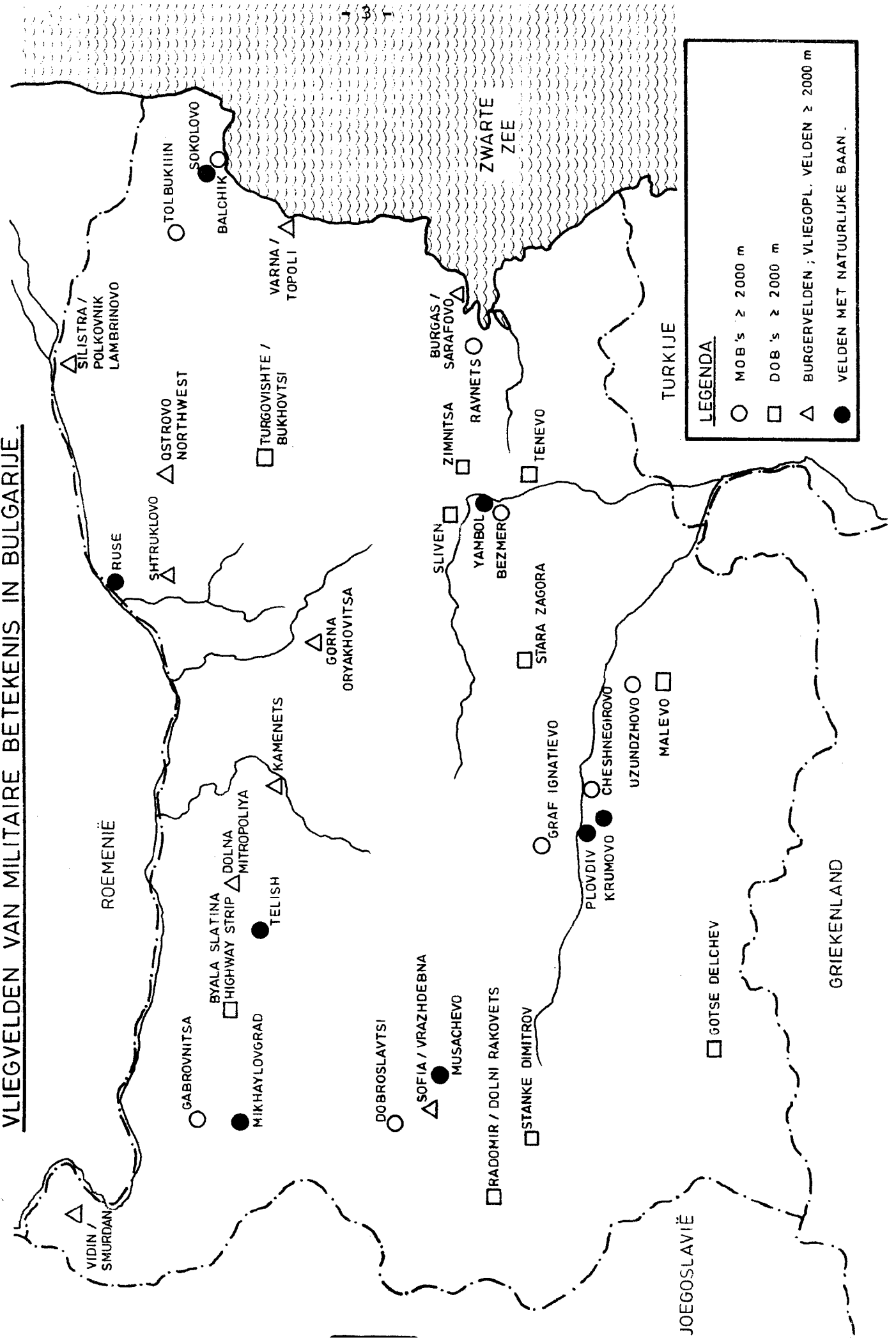
11. Dit overzicht betreffende vliegvelden en faciliteiten in Bulgarije is bedoeld als voortzetting van de eerder gepubliceerde hoofdstukken in ISAM 2/79, 7-8/79, 9/79 en 2/80 betreffende resp. Joegoslavië, Tsjechoslowakije, Hongarije en Polen.

VLIEGVELDEN VAN MILITAIRE BETEKENIS IN BULGARIJE

Nr.	Naam	Baan- lengte	Opper- vlakte	gebruiker	Hanga- rettes
1.	BALCHIK	2200 m	beton	militair	18 MOB
2.	BEZMER	2500 m	beton	militair	20 MOB
3.	BURGAS/SARAFOVO	2600 m	beton	burger	
4.	BYALA SLATINA	2010 m	asfalt	militair	HWY strip
5.	CHESHNEGIROVO	2500 m	beton	militair	39 MOB
6.	DOBROSLAVTSI	2250 m	beton	militair	14 MOB
7.	DOLNA MITROPOLIYA	2200 m	asfalt	militair	vliegopl.
8.	GABROVNITSA	2200 m	beton	militair	18 MOB
9.	GORNA ORYAKHOVITSA	2470 m	beton	burger	
10.	GOTSE DELCHEV	2200 m	asfalt	militair	DOB
11.	GRAF IGNATIEVO	2560 m	beton	militair	19 MOB
12.	KAMENETS	2500 m	beton	militair	vliegopl.
13.	KRUMOVO	2200 m	natuur	militair	DOB
14.	MALEVO	2200 m	asfalt	militair	DOB
15.	MIKHAYLOVGRAD	2040 m	natuur	militair	DOB
16.	MUSACHEVO	2100 m	natuur	militair	DOB
17.	OSTROVO NORTHWEST	2200 m	beton	burger	
18.	PLOVDIV	2470 m	natuur	militair	heli MOB
19.	RADOMIR/DOLNI RAKOVETS	2200 m	asfalt	militair	DOB
20.	RAVNETS	2500 m	beton	militair	24 MOB
21.	RUSE	1370 m	natuur	burger	vliegopl.
22.	SHTRUKLOVO	2010 m	beton	militair	vliegopl.
23.	SILISTRA/POLKOVNIK LAMBRINOVO	2200 m	asfalt	burger	
24.	SLIVEN	2475 m	asfalt	militair	DOB
25.	SOFIA/VRAZHDEBNA	2800 m	beton	burger	
26.	SOKOLOVO	2010 m	natuur	militair	DOB
27.	STANKE DIMITROV	2200 m	asfalt	militair	DOB
28.	STARA ZAGORA	2500 m	beton	militair	DOB
29.	TELISH	2800 m	natuur	militair	DOB
30.	TENEVO	2500 m	asfalt	militair	DOB

Nr.	Naam	Baan- lengte	Opper- vlakke	gebruiker	Hanga- rettes	
31.	TOLBUKHIN	2500 m	beton	militair	19	MOB
32.	TURGOVISHTI/BUKHOVTSI	2100 m	beton	militair		DOB
33.	UZUNDZHOVO	2200 m	beton	militair	24	MOB
34.	VARNA/TOPOLI	2500 m	beton	burger		
35.	VIDIN/SMURDAN	2100 m	beton	burger		
36.	YAMBOL	2010 m	natuur	militair		DOB
37.	ZIMNITSA	2500 m	asfalt	militair		DOB

Vliegvelden van Militaire Betekenis in Bulgarije

LEGENDA

- MOB's ≥ 2000 m
- DOB's ≥ 2000 m
- △ BURGERVERLDEN ; Vliegopl. VELDEN ≥ 2000 m
- VELDEN MET NATUURLIJKE BAAN.

HOOFDSTUK IV - ANTI MILITARISME

INLEIDING

"De burgerlijke strijders voor de ontwapening willen het militarisme overwinnen, maar ze laten het kapitalisme ongeroerd. Welk een onmogelijke onderneming! De bolsjewiki willen het kapitalisme overwinnen, maar ze laten het militarisme ongeroerd. Welk een onmogelijke onderneming!

(Albert de Jong 1923)

1. In toenemende mate blijkt dat deze uitspraak van de anarchist de Jong door verschillende anti-militaristische groeperingen ter harte wordt genomen. Duidelijk waarneembaar is in hun streven naar een andere samenleving de koppeling van strijd tegen het militarisme aan strijd tegen het kapitalisme.
2. In de volgende beschouwing, die met toestemming van de BVD is overgenomen uit een recent kwartaaloverzicht van deze Dienst, zal onder anti-militarisme worden verstaan zowel de agitatie tegen de krijgsmacht als zodanig, als de agitatie tegen de opvoering van de bewapening en de z.g. "vermilitarisering" van de maatschappij. De betrokken groeperingen menen namelijk in de maatschappij toenemende militaire tendenzen als ook een toenemende "repressie" te kunnen constateren. Hierdoor zou volgens hen onvrede zijn ontstaan met het huidige gezag, met de gezagsverhoudingen en met de wijze waarop deze in stand worden gehouden. Ter illustratie van de door hen geconstateerde toeneming van de "repressie", verwijzen zij ondermeer naar de anti-kraakwetten en naar het internationale verdrag ter bestrijding van het terrorisme met de daaruit vloeiende grotere bevoegdheden voor het politieel- en justitieel apparaat.

3. De stromingen

3. De stromingen die actief zijn op het anti-militaristische terrein zijn de vredesgroeperingen, de Trotskisten en de Autonomen. Voor Nederland kunnen, ook al i.v.m. de taakstelling van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in dit kader worden genoemd: de Bond voor Dienstplichtigen ("Witte" BVD), de Internationale Kommunisten Bond (IKB), Onkruid en aanverwante groeperingen, de Vereniging Dienstweigerders (VD) en het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (ANJV).

4. Om meer ondersteuning te krijgen in hun streven en deze tevens te verbreden, maken vooral de "Witte" BVD en de IKB dankbaar gebruik van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM). De VVDM is doelwit van infiltraties met het oogmerk het beleid binnen deze soldatenbond te beïnvloeden. Deze inmenging en vermenging van diverse belangen heeft er toe geleid dat de VVDM niet alleen een sterker politiek karakter vertoont, maar zich ook radicaler is gaan opstellen. De ontwikkeling binnen de Europese soldatenbeweging om te komen tot een internationale belangenvertegenwoordiging voor de dienstplichtigen onder de noemer European Conference of Conscripts Organisation (ECCO) heeft de aandacht van die organisaties voor de VVDM doen toenemen.

DE BOND VOOR DIENSTPLICHTIGEN ("WITTE" BVD)

5. Deze revolutionaire soldatenbeweging beoogt de krijgsmacht ongeschikt te maken "als instrument tot handhaving van het kapitalistische systeem" d.m.v. ondermijning van binnenuit via het aankweken van een anti-kapitalistische visie bij de soldaten. Zij streeft naar de vestiging van een socialis-tische staat die alleen gerealiseerd kan worden via de klassenstrijd waarbij het leger het proletariaat moet onder-steunen.

6. De "Witte" BVD beleefde een hoogtepunt bij het anti-NAVO '74 Congres (te Amsterdam) maar geraakte daarna steeds meer in een impasse. Reden hiervan is de zuigkracht van andere organisaties die zich meer toespitsen op de verbetering van de leefsituatie/leefomstandigheden. Zo zijn er ex-"Witte" BVD-leden die zich nu met name toeleggen op de "socialistische" strijd in de wijkcentra.

7. Mede dankzij de activiteiten van verschillende vrouwen was de "Witte" BVD in de beginperiode ('70-'74) zeer actief. Sinds echter de feministen zich hebben georganiseerd en ernaar streven zelf een bijdrage aan de verbetering van deze maatschappij te leveren, heeft de "Witte" BVD, voor wat de vrouwelijke aanhang betreft, een duidelijke aderlating ondergaan.

8. Ook de verburgerlijking van de VVDM en de actie-moeheid onder de jeugd hebben de "Witte" BVD verzwakt. De Bond beperkt zich daarom hoofdzakelijk tot acties ter consolidering van de verworven rechten van de soldaten; daarnaast streeft ze (via penetratie) naar een linkervleugelpositie binnen de VVDM. De praktijk toonde echter aan dat de "Witte" BVD de VVDM achterna liep. Duidelijk voorbeeld is daarbij de wijze van ondersteuning bij de VVDM strijd m.b.t. de regeling Inhouding Huisvesting en Voeding (IHV).

9. Recentelijk hebben bemoeienissen van de Trotskisten (IKB) binnen de "Witte" BVD tot een opleving geleid. Een opleving die zich manifesteert in de door de "Witte" BVD gefinestigeerde oprichting van verscheidene ondersteunings-comité's in de strijd voor de vrijheid van meningsuiting binnen de krijgsmacht.

3. De stromingen die actief zijn op het anti-militaristische terrein zijn de vredesgroeperingen, de Trotskisten en de Autonomen. Voor Nederland kunnen, ook al i.v.m. de taakstelling van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in dit kader worden genoemd: de Bond voor Dienstplichtigen ("Witte" BVD), de Internationale Kommunisten Bond (IKB), Onkruid en aanverwante groeperingen, de Vereniging Dienstweigerders (VD) en het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (ANJV).

4. Om meer ondersteuning te krijgen in hun streven en deze tevens te verbreden, maken vooral de "Witte" BVD en de IKB dankbaar gebruik van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM). De VVDM is doelwit van infiltraties met het oogmerk het beleid binnen deze soldatenbond te beïnvloeden. Deze inmenging en vermenging van diverse belangen heeft er toe geleid dat de VVDM niet alleen een sterker politiek karakter vertoont, maar zich ook radicaler is gaan opstellen. De ontwikkeling binnen de Europese soldatenbeweging om te komen tot een internationale belangenvertegenwoordiging voor de dienstplichtigen onder de noemer European Conference of Conscripts Organisation (ECCO) heeft de aandacht van die organisaties voor de VVDM doen toenemen.

DE BOND VOOR DIENSTPLICHTIGEN ("WITTE" BVD)

5. Deze revolutionaire soldatenbeweging beoogt de krijgsmacht ongeschikt te maken "als instrument tot handhaving van het kapitalistische systeem" d.m.v. ondermijning van binnenuit via het aankweken van een anti-kapitalistische visie bij de soldaten. Zij streeft naar de vestiging van een socialis-tische staat die alleen gerealiseerd kan worden via de klassenstrijd waarbij het leger het proletariaat moet ondersteunen.

6. De "Witte" BVD beleefde een hoogtepunt bij het anti-NAVO '74 Congres (te Amsterdam) maar geraakte daarna steeds meer in een impasse. Reden hiervan is de zuigkracht van andere organisaties die zich meer toespitsen op de verbetering van de leefsituatie/leefomstandigheden. Zo zijn er ex-"Witte" BVD-leden die zich nu met name toeleggen op de "socialistische" strijd in de wijkcentra.

7. Mede dankzij de activiteiten van verschillende vrouwen was de "Witte" BVD in de beginperiode ('70-'74) zeer actief. Sinds echter de feministen zich hebben georganiseerd en ernaar streven zelf een bijdrage aan de verbetering van deze maatschappij te leveren, heeft de "Witte" BVD, voor wat de vrouwelijke aanhang betreft, een duidelijke aderlating ondergaan.

8. Ook de verburgerlijking van de VVDM en de actie-moeheid onder de jeugd hebben de "Witte" BVD verzwakt. De Bond beperkt zich daarom hoofdzakelijk tot acties ter consolidering van de verworven rechten van de soldaten; daarnaast streeft ze (via penetratie) naar een linkervleugelpositie binnen de VVDM. De praktijk toonde echter aan dat de "Witte" BVD de VVDM achterna liep. Duidelijk voorbeeld is daarbij de wijze van ondersteuning bij de VVDM strijd m.b.t. de regeling Inhouding Huisvesting en Voeding (IHV).

9. Recentelijk hebben bemoeienissen van de Trotskisten (IKB) binnen de "Witte" BVD tot een opleving geleid. Een opleving die zich manifesteert in de door de "Witte" BVD gefinancierde oprichting van verscheidene ondersteunings-comité's in de strijd voor de vrijheid van meningsuiting binnen de krijgsmacht.

DE TROTSKISTEN (INTERNATIONALE KOMMUNISTEN BOND - IKB)

10. De Trotskisten streven naar het socialisme via de (permanente) revolutie door het proletariaat, waarbij de Trotskisten de voorhoede-rol spelen. Dit streven is geënt op de onverzoenlijke beginselen van het revolutionaire marxisme.

11. Reeds geruime tijd trachten deze aanhangers van de 4^e Internationale (behorend tot de tendens Verenigd Secretariaat) hun anti-militaristische activiteiten op internationaal niveau te coördineren. De nationale secties van deze 4^e Internationale beschikken daartoe over de z.g. Army-Groups.

12. Tijdens de anti-militaristische conferentie van 5 maart 1977 te Utrecht, werd nogmaals beklemtoond dat de IKB-leden in militaire dienst niet alleen lid moeten worden van de "Witte" BVD, maar ook lid moeten worden van de VVDM en dat die leden, die dus effectief in het leger zitten, geen andere werkzaamheden verrichten voor de IKB dan die welke betrekking hebben op het revolutionaire anti-militarisme.

13. Hoezeer de IKB zich binnen de "Witte" BVD heeft genesteld, mag blijken uit de 7-man sterke vertegenwoordiging van de "Witte" BVD bij de ECCO II: hiervan waren 4 man, onder wie de woordvoerder, lid van de IKB. Het Politiek Comité (PolKom), het leidinggevend orgaan van de "Witte" BVD tussen twee Landelijke Soldatenvergaderingen dat nu uit 7 man bestaat, herbergt 3 IKB-leden.

DE VERENIGING DIENSTWEIGERAARS (VD)

14. Deze belangenbehartigingsorganisatie van dienstweigeraars streeft nog steeds naar een verbetering van

voorwaarden voor de

[REDACTED]

voorwaarden voor de vervangende dienst. Hoofdonderdelen van het totale eisenpakket vormen de meer passende werkkring, waarbij hoofdzakelijk gedacht wordt aan de tewerkstelling in ideële instellingen en de gelijkstelling van de duur van de vervangende dienst met die van de dienstplicht.

15. Om meer kracht aan deze eisen bij te zetten werd op 20 februari 1979 een stakingsdag georganiseerd en op 26 september 1979 een landelijke actiedag. War Resisters International (WRI) - waarvan VD de Nederlandse afdeling vertegenwoordigt - organiseerde op 2 augustus 1979 in Brunssum de 4^e internationale vredesmars. Via geweldloze acties zetten een 300-tal deelnemers de eisen, ontbinding van de NAVO en het Warschau Pact, eenzijdige ontwapening in alle landen en een omschakeling van de militaire productie naar de civiele productie (z.g. reconversie) kracht bij.

16. De VD heeft haar anti-militaristische strategie inmiddels uitgebreid. Nieuw fenomeen binnen deze strategie is het z.g. werkweigeren, dit is het weigeren van de "extra diensttijd" door de erkende dienstweigeraars.

ONKRUIT

17. Deze beweging van anti-militaristen noemt zichzelf anti-parlementarisch en richt haar agitatie tegen de krijgsmacht, de bewapening (-swedloop) en de "vermilitarisering" van de maatschappij. Onkruid mag beschouwd worden als een der exponenten van ontevreden groeperingen in onze samenleving die het niet eens zijn met het huidige gezag, de gezagsverhoudingen en de wijze waarop deze in stand worden gehouden.

18. Door de diversiteit van haar acties heeft Onkruid zich niet alleen verzekerd van de steun van regionaal gebonden anti-militaristische groeperingen, maar ook van de steun van

actiegroepen die zich

actiegroepen die zich keren tegen het beleid op gebieden zoals kernenergie, emancipatie, cultuur en huisvesting.

19. De vaak nogal spontaan opbloeiende acties van deze anarchistisch getinte groep dragen in toenemende mate een provocerend karakter. Men streeft ernaar "de machthebbers te dwingen hun ware gewelddadige gezicht te laten zien". Deze radicalisering binnen de groep werd onlangs verwoord door één van de Onkruit-activisten: "Wij pakken het hard aan, anders dringt het toch niet tot de mensen door. Wij stappen bewust buiten het wettelijke kader. De tol daarvoor betalen wij graag."

20. Niet alleen kan geconstateerd worden dat de vaste aanhang van Onkruit snel groeit, ook moet worden vastgesteld dat de met veel publiciteit omgeven acties van de groep aantrekkingskracht uitoefenen op activisten uit andere "milieu's", hetgeen tot een verdere verharding van de acties kan leiden.

ALGEMEEN NEDERLANDS JEUGD VERBOND (ANJV)

21. Een andere vorm van anti-militarisme, waarbij vrijwel uitsluitend aan de opvoering van de bewapening aandacht wordt besteed, is die van de CPN jongerenorganisatie, het ANJV.

22. Het ANJV heeft evenals de IKB en de "Witte" BVD hiervoor de VVDM als werkterrein gekozen. Uit haar strijd voor "vrede en veiligheid" verklaart de CPN haar belangenbehartiging binnen de VVDM middels het ANJV.

23. Het verzet tegen het opvoeren en/of moderniseren van de bewapening heeft een sterke impuls gekregen door de "Anti-neutronenbom" campagne en de campagne "Stop de

Kernwapenwedloop".

[REDACTED]

Kernwapenwedloop". Binnen de VVDM mag dit verzet vooral worden toegeschreven aan de aanwezigheid van leden van de CPN jongerenorganisatie, die in de soldatenvakbond een bestuursfunctie bekleden. Bij deze (indirecte) inmenging in het VVDM-beleid waakt de CPN wel angstvallig voor acties gericht tegen de krijgsmacht als zodanig. Hiermede wil ze vermijden het verwijt te krijgen de krijgsmacht te ondermijnen.

24. Werkend binnen massabewegingen tracht de CPN traditioneel deze op versluisde wijze te beïnvloeden. In overeenstemming met deze werkwijze is het streven van de partij naar aansluiting van de VVDM bij de FNV, waarnaar overigens ook de eerder genoemde IKB streeft.

NASCHRIFT

25. Hoewel de anti-militaristen in het algemeen een dienstplichtleger even verwerpelijk vinden als een beroepsleger, zijn zij (zolang er een krijgsmacht bestaat) voor de handhaving van de dienstplicht. Door de invoering van een beroepsleger alleen, zou de controlerende invloed van het volk op het leger via de VVDM, "Witte" BVD en VD wegvallen. Zij achten het gevaar van het ontstaan van een autonome repressieve militaire macht dan niet ondenkbaar.

26. Ondanks het feit dat er binnen het spectrum van de organisaties en groeperingen die zich anti-militaristisch manifesteren duidelijke verschillen in opvattingen en oogmerken bestaan, kan er niet van worden uitgegaan dat verdeeldheid en concurrentiestrijd er voor zullen zorgen dat het anti-militarisme een verschijnsel zal blijven van slechts perifere betekenis.

27. Anti-militaristische groeperingen spelen in toenemende

mate in op ontwikkelingen in de maatschappij, die in andere kringen onvrede opwekken. Er wordt ingehaakt op het verzet tegen het huisvestingsbeleid, op bezorgdheid over de toepassing van kernenergie, op acties voor milieubehoud etc. Zo wordt bewust gezocht naar een voedingsbodem voor activistisch optreden.

28. De mogelijkheden voor het anti-militarisme om naar voorbeeld van de "democratiseringsgolf" in de jaren zestig uit te groeien tot een meer algemeen verzet tegen de huidige rechtsorde, worden bepaald door de vruchtbaarheid van die voedingsbodem, en dus - in negatieve zin - door de oplossing van maatschappelijke knelpunten, die met het anti-militarisme ogenschijnlijk niets te maken hebben.

[REDACTED]

HOOFDSTUK V - DE BEWEGING DER "AUTONOMEN" *)

INLEIDING

1. In het voorgaande hoofdstuk is bij de stromingen die actief zijn op het gebied van het anti-militarisme de beweging der "autonomen" genoemd.
2. De verantwoordelijkheid voor de ongeregeldheden tijdens de inhuldiging van Koningin Beatrix op 30 april 1980 in Amsterdam is achteraf opgeëist door de "autonomen".
3. Zoals mocht worden verwacht, is in de Nederlandse pers nadien uitvoerig aandacht besteed aan terroristische groeperingen in het buitenland die zich van dezelfde naam bedienen. Of in ons land werkelijk sprake is van "autonomen", hoe de claim met betrekking tot 30 april j.l. moet worden verklaard en of vergelijking met autonome groeperingen in het buitenland op zijn plaats is, zal hier worden toegelicht.

BUITENLAND

4. In het buitenland zijn de "autonomen" voornamelijk actief in Italië, Frankrijk en Spanje. In het laatstgenoemde land is deze beweging weliswaar het minst ontwikkeld, maar het gebruik van de term autonomen lijkt daar het meest op zijn plaats, gezien het streven naar autonomie van deze beweging in het Spaanse Baskenland.

5. In Frankrijk

*) Overgenomen uit 2^e kwartaaloverzicht 1980 van de Binnenlandse Veiligheidsdienst.

[REDACTED]

5. In Frankrijk en Italië is het kenmerk van de "autonome" beweging het breken met de officiële linkse beweging. Met name in Italië is de "autonome" beweging snel gegroeid omdat vele linkse jongeren ontevreden waren over wat zij beschouwden als het reformistisch gedrag van de vakbonden en van de traditionele linkse partijen (de PCI, door haar "monsterverbond" in 1973, met de Christen-Democraten voorop) tegen de achtergrond van de uitzichtloosheid van de economische situatie van zovele van juist deze jongeren.

6. De "autonomen" in het buitenland hebben zich doen kennen als zeer gewelddadig. Hun losse organisatievorm toont sterke verwantschap met het anarchisme en de motivering voor hun optreden kan slechts als nihilistisch worden omschreven. Dit moge o.a. blijken uit de volgende zinnen, die voorkomen in het manifest van de Spaanse "autonomen": "Ons activisme is het plezier dat wij beleven aan het subversieve spel. Ons activisme is het verschaffen van de nodige middelen voor onze strijd door al dan niet gewapende onteigeningen, het vervalsen van cheques e.d. om een noodzakelijke infrastructuur te scheppen en onze verlangens te bevredigen en daarbij zoveel mogelijk loonarbeid en de hele ellende, die daarmee gepaard gaat, te ontduiken." Begrippen in deze kringen zijn bijvoorbeeld "zwart leven", hetgeen staat voor parasiteren op de maatschappij en "proletarisch winkelen", dat op één lijn gesteld kan worden met plunderen.

NEDERLAND

7. Sinds de herfst van het afgelopen jaar kennen wij ook in ons land enkele groepjes die zich "autonoom" noemen:

a. In de nacht van 30 september 1979 werden in de stad

Groningen enkele

[REDACTED]

Groningen enkele zakenpanden alsmede het stadhuis beplakt met pamfletten met de tekst: "Deze instelling is niet gewenst." Het "Autonome Anarchistisch Protest" signeerde deze pamfletten.

- b. Op 3 maart 1980 werd het gebouw van de brigade van de Koninklijke Marechaussee in Groningen door een groep van ± 40 personen bekogeld met stenen en andere projectielen. De "Autonome Beweging Groningen" gaf naar aanleiding hiervan een verklaring uit, waarin werd gesteld dat de groep zich solidair verklaarde met de krakers in Amsterdam en niet langer passief wilde toezien hoe kameraden afgetuigd werden door ME en het leger.
- c. In Den Haag hebben enige aanhangers van het Rood Verzetsfront het "Autonoom Kollektief" opgericht. Deze groep had het plan te zorgen voor enige ongeregeldeheden tijdens het bezoek van Koningin Beatrix aan Den Haag op 21 mei j.l. Zij zagen van hun plannen af omdat de politie op die dag veel aandacht besteedde aan hun doen en laten.

AMSTERDAM - 30 APRIL 1980

8. Voor de inhuldigingsdatum zijn in Amsterdam en omgeving aanplakbiljetten aangetroffen waarop de "autonomen" opriepen om op 30 april naar Amsterdam te komen en uit de tekst waarvan kon worden begrepen dat op een harde confrontatie met de politie zou worden aangestuurd.

9. Daarnaast is bekend geworden dat het Landelijk Overleg Kraakgroepen (LOK) zich veel moeite getroost heeft om zoveel mogelijk (kraak)activisten op 30 april naar

Amsterdam te dirigeren.

[REDACTED]

Amsterdam te dirigeren. Daarbij heeft men veel organisatorische steun gekregen van personen die zich hebben doen kennen als actievoerders in de anti-militaristische groep "Onkruit".

10. Op een voorbespreking in Arnhem van het LOK, met het oog op het gebeuren in Amsterdam, werd opgeroepen tot het gebruik van geweld. Hierbij was niet langer sprake van alleen de huisvestingsproblematiek, maar ook van verzet tegen de "repressie van de overheid, het militarisme en het kapitalisme".

11. Vastgesteld kon worden dat tijdens de ongeregelde heden vanuit het kraakpand de "Groote Keyser", centrum van de harde krakerswereld in Amsterdam, via een illegale radiozender sturing aan activisten op straat werd gegeven.

12. Naast de krakers en gewone reischoppers hebben ook personen aan de onlusten deelgenomen die behoren tot groepen als Onkruit, het Rood Verzetsfront en de Bond voor Dienstplichtigen ("Witte" BVD).

SLOTBESCHOUWING

13. De indruk bestaat dat degenen die zich voor en na de inhuldigingsplechtigheid aandienden als "autonomen", die voor de confrontatie met de politie verantwoordelijk zouden zijn (geweest), gezocht moeten worden bij het harde activistische deel van de kraakbeweging.

14. Hoewel zij door actievoerders uit andere "milieus" werden gesteund, zijn het voornamelijk toch de z.g. harde krakers, die verantwoordelijk mogen worden gesteld voor het "slagveld" dat op 30 april in Amsterdam is ontstaan.

15. Zij hebben

[REDACTED]

15. Zij hebben de term "autonomen" naar alle waarschijnlijkheid - en wel om twee redenen - gebruikt:

- a. In de eerste plaats zal een vermomming zijn beoogd. Geweldpleging niet door "krakers", maar door "autonomen" zou de kraakbeweging als zodanig niet in discredit brengen.
- b. De reden waarom dan juist de vermomming "autonomen" werd gekozen, ligt voor de hand. Al was de term "autonoom" in Nederland al eerder voorgekomen als signatuur voor kleinschalige geweldpleging waar weinigen wakker van zullen hebben gelegen, de term "autonomen" heeft in het buitenland een associatie gekregen met gewelddadigheid, die de gezagsdrager al bij voorbaat het nodige respect zal mogen afdwingen.

16. Concluderend kan worden gesteld dat in Nederland het begrip "autonomen" tot nog toe niet staat voor een duidelijk te definiëren beweging, maar eerder heeft gediend als een gelegenheidsetiket.

17. Het is uiteraard niet mogelijk te voorspellen of het "succes" van 30 april ooit nog zal kunnen worden geïdentificeerd als het startpunt van een "autonome beweging" in ons land.

[REDACTED]

[REDACTED]

HOOFDSTUK VI - VIJF EN DERTIG JAAR BVD

INLEIDING

Onlangs vierde de Binnenlandse Veiligheidsdienst haar 7e lustrum. Ter gelegenheid van dit feit hield Z.E. Minister [REDACTED] op 28 mei j.l. in Den Haag een toespraak, waarin hij vooral aandacht besteedde aan de problemen die zich voordoen bij het functioneren van een dergelijke dienst in een democratie. In de toespraak (hieronder integraal afgedrukt) komen onder meer facetten als privacy, openbaarheid en controle door het Parlement aan de orde.

"Dames en heren!

Er is een oude spreuk die zegt: een leven zonder feesten is als een weg zonder herbergen. Een beeldende spreuk. Wij hebben het nodig af en toe terzijde te stappen uit het spoor van het werk en het gedoe van elke dag om even uit te blazen, stoom af te blazen, feest te maken. Wij hebben dat kennelijk zò nodig, dat wij daar en voor alle zekerheid vaste schema's voor hebben ontworpen: een vaste feestdagencyclus in het jaar, verjaardagskalenders, jubilea, kroonjaren, lustrums, om geen gelegenheid voorbij te laten gaan. En zo treffen wij elkaar hier voor een min of meer ernstig moment, maar daaromheen is het feest. Het 7e lustrum van de BVD, zevenmaal vijf jaren van het bestaan van deze Dienst lopen vol. Dat heuglijke feit heeft een speelse ondertiteling meegekregen. Voor BVD wilt u deze dag lezen: Blij met Vijf en Dertig.

Blijdschap binnen de muren? Hoeveel reden tot verheugen is er daarbuiten?

AFSCHUW

[REDACTED]

AFSCHUW

U weet dat de geboorte van de Dienst binnen de Nederlandse democratie met kreten van afschuw is ontvangen. Als de geboortedatum wordt gesteld op 29 mei 1945 - en daar zijn goede redenen voor in een bepaalde continuïteit van het werk sinds dat ogenblik - met andere woorden: als het veiligheidswerk na de oorlog gerekend wordt aan te vangen met de oprichting van het Bureau Nationale Veiligheid, dat zich heeft voortgezet in de Centrale Veiligheidsdienst, die weer is omgedoopt in Binnenlandse Veiligheidsdienst, dan weten we hoe in die eerste jaren uw bestaan af en toe aan een zijden draad heeft gehangen. Een van mijn ambtsvoorgangers heeft zich er niet voor gegeneerd u er als uw minister eens aan te herinneren hoe hij in 1949 als lid van de Tweede Kamer over de omzetting van de Centrale Veiligheidsdienst in Binnenlandse Veiligheidsdienst oordeelde:

"Naar mijn mening", zei hij toen, "betekent de BVD als instituut, als geheime politie een schending van de Nederlandse staatsinrichting zoals de wetgever deze heeft gewild. Het is jammer dat de regering na de oorlog dit instituut heeft gehandhaafd. In plaats van tot liquidatie over te gaan, heeft men via het BNV en de CVD de BVD ingesteld. In ons land is de geheime dienst van het Militaire Gezag uiteindelijk, via allerlei omzwervingen, terechtgekomen bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken; en bij dit Departement is een Minister benoemd die zich hiertegen niet meer heeft kunnen verzetten. Ik kan mij niet onttrekken aan de indruk dat de Regering met dit instituut eigenlijk geen raad weet. Ik krijg altijd een griezelig gevoel als ik over deze Dienst hoor spreken. Een dergelijk instituut ligt ons Nederlanders niet..... Er heerst rond deze Dienst teveel geheimzinnigheid".

En hij was lang niet de enige die zo dacht noch was hij in de Kamer het minst terughoudend in zijn bewoordingen.

BESTAANSRECHT

Maar ook daarna en tot nu toe hebt u in de Kamer en daarbuiten regelmatig zo over uw Dienst, over u zelf en over uw werk horen spreken. Ik citeer willekeurig: de BVD en de democratie zouden als water en vuur tegenover elkaar staan. De BVD zou democratisch gezien een onduldbaar en onaanvaardbaar instituut zijn. "Zelfs al stelt men zich op het standpunt", aldus een milder oordelende vertegenwoordiger in de Kamer, "dat deze veiligheidsdienst er alleen maar is ter beveiliging van de democratische rechtsorde, dan nog zal de Dienst moeten beseffen dat hij eigenlijk een aan de democratie vreemd orgaan is".

En dat al 35 jaar. Bent u blij?

Zelf heb ik, al weer vele jaren geleden (in 1968) bij de behandeling in de Tweede Kamer van het eerste verslag van de Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, het volgende gezegd over het bestaansrecht en het nut van de BVD.

"Het bestaansrecht", heb ik gezegd, "kan men typeren met twee woorden. Met één woord is dat niet mogelijk, men kan er noch 'ja' noch 'nee' op zeggen, het is: 'helaas ja'. Naar mijn mening is helaas een Binnenlandse Veiligheidsdienst nodig. Wij hebben geen wereldrechtsorde. Nu dat eenmaal zo is, is er bestaansrecht voor de BVD, is er zelfs een bestaansplicht voor de BVD. Het zou kortzichtig zijn wanneer wij in Nederland geen Binnenlandse Veiligheidsdienst zouden hebben."

Ik heb daaraan toegevoegd, dat het wél heel erg belangrijk is, "dat een kritische houding wordt ingenomen t.o.v. de werkwijze van een dergelijke Dienst, juist omdat een BVD werkzaam is in het spanningsveld tussen privé-belang en het belang van de Staat. De burger heeft immers recht op zijn privacy, op zijn persoonlijke integriteit.....(Anderzijds) is het buitengewoon belangrijk dat een zo groot

mogelijke openbaarheid

mogelijke openbaarheid en geen geheimzinnig gedoe wordt betracht".

Daarmee en met de laatste opmerking vooral is het probleem van de aanvaardbaarheid van deze Dienst binnen de democratie aangegeven.

Twee opvattingen staan dan tegenover elkaar. De ene luidt dat de democratie zo'n Dienst als een vreemd lichaam behoort af te stoten (en daar waar de democratie zich intensief manifesteert, in het Parlement, zien we de afstotingsimpulsen in de uitlatingen die ik geciteerd heb); de andere luidt dat de democratie zich behoort te beveiligen en te verdedigen daar waar haar bestaan zelf bedreigd wordt.

Het is deze laatste opvatting die de elkaar opvolgende regeringen in de achterliggende periode van 35 jaar hebben gehuldigd en hebben kunnen huldigen omdat een meerderheid van de volksvertegenwoordiging dat onveranderlijk zo heeft gewild.

PRIVACY EN OPENBAARHEID

Maar er zijn verschillende maars. U kent ze. Een heel belangrijke voor de aanvaardbaarheid van de Dienst in onze democratie is deze, dat zijn functioneren niet vloekt met het functioneren van de democratie, zoals dat zich in de loop der jaren ontwikkelt.

Daarnaar verwijzen o.a. de steekwoorden die ik heb laten vallen: privacy en openbaarheid. De persoonlijke integriteit van de burger en het streven naar grotere doorzichtigheid, controleerbaarheid van het beleid en het handelen van de overheid.

De BVD heeft daarmee te maken. Deze Dienst, die zijn werk niet naar behoren kan doen zonder in bepaalde gevallen in te breken in de privacy van burgers, kan er niet aan

voorbij gaan dat

[REDACTED]

voorbij gaan dat privacy een steeds hoger gewaardeerd goed wordt. Ik noem maar het Verdrag van Rome, art. 8; aanpassingen op bepaalde punten in ons Wetboek van Strafrecht; het werk van de Commissie Koopmans, op grond waarvan de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie in 1975 alvast aanwijzingen hebben gegeven inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer i.v.m. geautomatiseerde persoonsregistraties bij de Rijksoverheid; voorgestelde wijzigingen in de Grondwet in dezelfde sfeer. Dan is er het werk van verschillende andere commissies en werkgroepen: een Werkgroep Justitiële Documentatie, een Werkgroep Vertrouwelijkheid van Personeelsgegevens, kortom: privacy - bescherming van de persoonlijke levenssfeer - is een heel duidelijk oriëntatiepunt geworden in de ontwikkeling van onze rechtsorde (merkwaardig trouwens in een samenleving die anderzijds zulke exhibitionistische trekken vertoont).

Maar - veelal wordt dit uitdrukkelijk gestipuleerd - recht op privacy vindt telkens beperkingen waar de Veiligheid van de Staat in het geding is. Dat is de andere kant van de grens, aan deze zijde waarvan de instanties die zorg hebben voor de Veiligheid van de Staat zich moeten inhouden met het oog op het recht op privacy. Deze grens van beide zijden voorzichtig te trekken zal in de komende tijd een zaak zijn van zorgvuldige praktijk - ook uw praktijk - en juiste wetgeving.

Het andere oriëntatiepunt in de ontwikkeling van onze maatschappij is de openheid van de overheid tegenover de burgers. Ik hoef u nauwelijks te herinneren aan de Wet Openbaarheid van Bestuur, deze maand in werking getreden, die de vraag naar deze openheid in bepaalde opzichten beantwoordt. Ook die vraag raakt de BVD. Ze wordt telkens opnieuw gesteld in de verslagen van de Vaste Commissie voor de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten en in de discussies

over de BVD in het Parlement. Dat heeft er in de eerste instantie toe geleid dat de Commissie, in 1952 ingesteld o.a. om zaken de diensten betreffende achter gesloten luiken en deuren te kunnen behandelen en controleren, in 1967 besloot toch aan de Kamer te rapporteren, in het kader van een streven naar zo groot mogelijke openbaarheid. Want nodeloze geheimzinnigheid, meende de Commissie terecht, zou afbreuk kunnen doen aan het vertrouwen van de burgerij in de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, waarvan de diensten zelf schade zouden kunnen lijden.

SOK VOL GATEN

Natuurlijk is niet iedereen gelukkig met het daarmee bereikte systeem van controle op deze diensten. Bij het jongste debat in de Kamer noemde de geachte afgevaardigde Bakker het een sok met zoveel gaten in hiel, tenen en zolen, dat men nauwelijks nog van een sok kan spreken! Intussen is en wordt ook anderszins aan deze openheid, aan het elimineren van alle onnodige geheimzinnigheid, gewerkt. Ik noem maar, naast de rapporten van de Vaste Commissie, die bij elkaar al heel wat informatie over de diensten gegeven hebben, het KB van 1972, de Beschikking Antecedentenonderzoeken en de gegeven openheid aan veel van wat daaraan vastzit, de komende Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, welke nieuwe rechts- waarborgen zal bevatten (o.a. een klachtenprocedure) enz.

En ook hier is sprake van een grens die van twee zijden benaderd moet worden; het streven naar openheid eindigt daar waar de noodzaak van geheimhouding (hier in verband met de Veiligheid van de Staat) dit gebiedt; maar ook de noodzaak van geheimhouding vindt precies daar zijn limiet.

Terugziende moeten we concluderen dat in deze problematiek een moeizame weg is gegaan met vele kuilen en

hobbels maar een

[REDACTED]

hobbels maar een betere is er niet en zo zullen we dus verder gaan.

".....NIETS TE VERBERGEN"

Dames en heren! - Deze kwesties van openheid, geheimhouding zonder geheimzinnig doenerij en controle - kwesties die in het buitenland soms tot minder gelukkige situaties hebben geleid, zodat ik me afvraag hoe sommige diensten daar nog effectief kunnen werken - brengen me haast vanzelfsprekend op de relatie tussen mij, Uw Minister en Uw Dienst en de verantwoording die ik voor de BVD draag tegenover het Parlement.

Er is daarover in het verleden veel gezegd en geschreven. Wie wantrouwig is, wie zich in zijn meningsvorming tezeer laat beïnvloeden door wat soms in het buitenland in de sfeer van de buitenlandse diensten jammerlijk is gebeurd, wie überhaupt tegen een BVD is, zal wel nimmer overtuigd kunnen worden en zo zal de vraag telkens worden gesteld naar de goede trouw van deze Dienst, naar de doeltreffendheid van de controle, die feitelijk slechts partieel kan zijn en naar de mate waarin de Minister voor zijn Dienst kan instaan. We moeten het niet betreuren of er gefirriteerd door raken dat deze vraag telkens weer opkomt en niet altijd in de meest plezierige bewoordingen. Het is de democratie zelf die ons deze angel in het vlees steekt en het is goed dat ie steekt.

Maar wie bereid is onbevangen toe te zien, wie aanvaardt dat een Kamercommissie in wisselende samenstelling zich niet zonder reden gerust verklaart omtrent wat zij controleert, wie datzelfde aanvaardt van een reeks ministers, kan accepteren dat er een BVD is en moet zijn, en wil aannemen op gezag dat deze haar werk naar behoren doet. En dat

betreft een meerderheid

[REDACTED]

betreft een meerderheid in ons land. En wat geeft een minister op dit punt zijn vertrouwen, wat een Kamercommissie haar overtuiging?

Het is al vaker gezegd: in de eerste plaats het optreden van het Hoofd van de Dienst, in de tweede plaats het feit dat de zorgvuldigheid, bekwaamheid, toewijding, waarmee controleerbare zaken gedaan worden of gedaan zijn (en dat bij een traditie van zoveel jaren) een teken en een garantie is voor de zorgvuldigheid, bekwaamheid en toewijding waarmee andere zaken gedaan worden die geheim blijven. Ik denk aan een uitspraak van een voormalig hoofd van deze Dienst: "Wij bewaren geheimen, maar wij hebben niets te verbergen". Dat vertrouwen heb ik.

Dus inderdaad Blij met Vijf en Dertig? Het lijkt me wel, ik heb U aan het eind van het laatste Kamerdebat over de inlichtingen- en veiligheidsdiensten gecompimenteerd met Uw werk. Ik herhaal die complimenten op deze plaats. U doet Uw werk in een samenleving die moeilijke perioden doormaakt, die bedreigd wordt, maar velen zien niet of zien niet meer hoe en waardoor. Ik feliciteer U met Uw zevende lustrum. Ik wens U succes. Ik wacht Uw verdere berichten af."

[REDACTED]